

OULUN YLIOPISTO
UNIVERSITY of OULU

Suuronen Katja

“Ei tarvinnut yksin muistaa tehdä kaikkea, kun oli joku sanomassa että sun pitää tehdä tuo ja tuo” – Etsivän nuorisotyön asiakkaana olleiden nuorten käsitöitä etsivästä nuorisotyöstä

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma
KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA
Kasvatustieteiden koulutus
2016

Kasvatustieteiden tiedekunta
Faculty of Education

Tiivistelmä opinnäytetyöstä
Thesis abstract

Kasvatustieteen koulutus		Tekijä/Author Katja Suuronen	
Työn nimi/Title of thesis "Ei tarvinnut yksin muistaa tehdä kaikkea, kun oli joku sanomassa että sun pitää tehdä tuo ja tuo" – Etsivän nuorisotyön asiakkaana olleiden nuorten käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä			
Pääaine/Major subject Kasvatustiede	Työn laji/Type of thesis Pro gradu -tutkielma	Aika/Year Toukokuu 2016	Sivumäärä/No. of pages 60 + 4
Tiivistelmä/Abstract <p>Tämä Pro gradu -tutkielma on fenomenografinen tutkimus etsivän nuorisotyön asiakkaiden käsityksistä etsivästä nuorisotyöstä. Fenomenografia on laadullinen tutkimussuuntaus, joka ei pyri yleistettävään tietoon, vaan se pyrkii kuvaamaan ja ymmärtämään pienen joukon erilaisia käsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Fenomenografisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita ihmisten käsitysten eroavaisuuksista.</p> <p>Teoreettisessa viitekehyksessä avaan etsivän nuorisotyön kehittymisen vaiheita ja etsivän nuorisotyön tilastoituja lukuja. Perehdytän lukijat etsivän nuorisotyön työmuodon periaatteisiin ja lainsäädäntöön. Etsivä nuorisotyö on työmuotona uusi ja se lakisääteistettiin vasta vuonna 2011. Etsivän nuorisotyön periaatteiden mukaisesti se on nuorelle vapaaehtoista. Tavoitteena on löytää tuen tarpeessa oleva nuori ja ohjata hänet palveluiden piiriin. Etsivä nuorisotyö on aloitettu, koska haluttiin estää nuorten syrjäytymistä. Käsittelem teoriaosuudessa syrjäytymisen käsitettä nuorten näkökulmasta ja tuon esille syrjäytymiskehityksen kannalta oleellisia asioita.</p> <p>Tutkimukseen osallistui kahdeksan nuorta, jotka olivat olleet etsivän nuorisotyön asiakkaita yhdeksästä kuu-kaudesta aina viiteen vuoteen asti. Tutkimusaineisto kerättiin teemahaastatteluilla joulukuun 2015 ja tammi-kuun 2016 aikana. Aineisto analysoitiin fenomenografisen aineiston analysoinnin periaatteiden mukaisesti nelivaiheisesti tiivistäen. Ensin haastatteluaineisto litteroidaan, sitten etsitään merkitykselliset ilmaisut, muodostetaan alakategorioita sekä lopuksi yläkategorioiden joukko.</p> <p>Tutkimuksen tulokset osoittavat, että etsivä nuorisotyö koettiin luotettavaksi avuksi ja etsivän nuorisotyön asiakkuuteen hakeudutaan usein itse. Asiakkuus saattaa siirtyä myös toisen kunnan etsivästä nuorisotyöstä tai ilmoitus tapahtuu toisen asteen oppilaitoksen toimesta kun nuoren opiskelut keskeytyvät. Nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö oli auttanut heitä koulu- ja opiskeluasioissa, päihde- ja mielenterveysasioissa sekä tukenut nuorten itsenäistymistä. Nuoret arvioivat elämäntilanteensa muuttuneen parempaan suuntaan. Muutoksia koettiin tapahtuneen taidollisella tasolla, asenteiden koettiin muuttuneen ja konkreettisisä asioissa oli tapahtunut muutoksia. Nuoret kertoivat osaavansa hoitaa omia asioitaan paremmin, valmistuneensa ammattiin ja suhtautuvansa positiivisemmin koulua kohtaan. Tutkimuksessa tuli esille myös, ettei konkreettisiä muutoksia oltu koettu tapahtuneen, vaan elämän koettiin olevan samanlaista kuin ennen etsivän nuorisotyön asiakkuutta. Tämän tutkimuksen tulosten merkittävin tulos on, että etsivästä nuorisotyöstä on ollut apua nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn. Nuoret ovat saaneet apua juuri syrjäytymistä ehkäiseviin asioihin, kuten koulu- ja opiskeluasioihin, itsenäistymiseen ja päihde- ja mielenterveysasioihin.</p> <p>Tutkimus on toteutettu eettisyys ja luotettavuus huomioiden. Luotettavuuden ja eettisyyden takaavat tekemieni ratkaisujen perusteltavuus, huolellisuus tutkimuksen eri vaiheissa ja tutkimuksen etenemisen kuvaaminen sekä avoimuus tutkimusaineistolle.</p>			
Asiasanat/Keywords: Etsivä nuorisotyö, fenomenografia, syrjäytymisen ehkäisy			

Sisältö

1	Johdanto	1
2	Etsivä nuorisotyö Suomessa	3
2.1	Perehdytys etsivään nuorisotyöhön	3
2.2	Etsivän nuorisotyön historia ja kehitys	5
2.3	Etsivän nuorisotyön tilastointi ja toteuttaminen	6
2.4	Toteuttamisen variaatiot	9
2.5	Verkostotyössä nuorten auttamiseksi	11
3	Syrjäytyminen ja huono-osaisuus	13
3.1	Syrjäytymisen käsite	13
3.2	Nuoret ja syrjäytymisvaara	14
3.3	Nuorten syrjäytymiskehitykseen johtavia syitä	16
4	Tutkimuksen toteuttaminen	20
4.1	Tutkimustehtävä	20
4.2	Fenomenografinen lähestymistapa	21
4.3	Tutkimusongelmien esittely	22
4.4	Tutkimuslupien hankinta	24
4.5	Haastateltavien nuorten valinta	25
4.6	Teemahaastattelujen toteuttaminen	25
4.7	Aineiston litterointi ja nimeäminen	29
4.8	Omista ennakkokäsityksistä vapautuminen	30
4.9	Fenomenografisen tutkimuksen analyysimalli	30
5	Tutkimushavainnot	34
5.1	Tutkimukseen osallistuneiden taustatiedot ja asiakassuhteiden kestot	34
5.2	Ilmoituksen tekijä ja nuorten ajatukset ilmoittamisesta	35
5.3	Nuorten käsitykset heidän saamastaan avusta	37
5.4	Käsitykset elämäntilanteesta ja sen muutoksista	40
5.5	Muu avuntarve	42
5.6	Nuorten luottamuskäsityksiä	43
6	Tutkimuksen tulosten tulkintaa	45
6.1	Tulosten kokoaminen ja vertailu	45
6.2	Nuori itse hakeutuu avun piiriin	47
6.3	Ilmoitusvelvollisuus ja tavoittelu	47
6.4	Nuorten toimijuuden tukeminen	48
6.5	Apua syrjäytymisen ehkäisyyn	49
6.6	Oman avuntarpeen määrittely	50

6.7	Tutkimusongelmaan vastaaminen.....	50
7	Pohdintaa.....	52
7.1	Tutkimuksen luotettavuus	52
7.2	Tutkimuksen eettisyys.....	53
7.3	Tutkimuksen tarkastelua ja jatkotutkimuksen aiheita	55
8	Lähteet.....	57

LIITTEET

1 Johdanto

Pro gradu -tutkielmani aiheena on selvittää etsivän nuorisotyön asiakkaana olleiden nuorten käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä. Olen työskennellyt nuorten työpajalla työvalmentajana vuodesta 2009 lähtien ja vuonna 2010 kirjoitin hankehakemuksen opetus- ja kulttuuriministeriöön, yhdessä työpajatoiminnan ohjausryhmän kanssa, jotta saisin etsivän nuorisotyöntekijän työparikseni. Hakemuksemme meni läpi ja minulle palkattiin etsivä nuorisotyöntekijä työpariksi. Olen saanut seurata etsivän työn kehittymistä ja muotoutumista hyvin läheltä ja sen vuoksi nuorten asiakkaiden käsitykset ja kokemukset ovat jääneet kiinnostamaan minua. Tuntui luonnolliselta valita kasvatustieteen maisteriopintojen pro gradu -tutkimuksen aiheeksi selvittää ja tutustua etsivään nuorisotyöhön nuorten käsitysten kautta. Etsivää nuorisotyötä on järjestetty hyvin vähän aikaa ja tutkimusta etsivästä nuorisotyöstä on vähän. Tämänkin vuoksi tuntui merkitykselliseltä tutkia uutta työmuotoa ja sen merkitystä nuorille.

Etsivän nuorisotyön käynnistämällä pyrittiin lisäämään nuorten syrjäytymisen ehkäisyn parissa työskentelevien ammattilaisten määrää (Walden & Häggman 2008, 10). Etsivä nuorisotyö on tarkoitettu alle 29-vuotiaille nuorille (Bamming 2014, 5–6). Nuorisolain muutoksella vuonna 2011 etsivän nuorisotyön asemaa vahvistettiin ja lakisääteistettiin. Laissa säädettiin ilmoitusvelvollisuudesta etsivään nuorisotyöhön. Näillä toimenpiteillä haluttiin varmistaa, ettei yksikään apua tarvitseva nuori jäisi sitä vaille. Nuorisolain uudistuksessa tuotiin esille myös etsivän nuorisotyön nuorisolähtöistä luonnetta. Etsivä nuorisotyö perustuu ensisijaisesti nuoren antamiin tietoihin sekä nuoren omaan arvioon tuen tarpeesta. Ilmoittamiselle täytyy olla nuoren suostumus ja nuori voi halutessaan kieltäytyä etsivän nuorisotyön avusta. (Juvonen 2015, 20; Nuorisolaki 27.1.2006/72.) Etsivän nuorisotyön tavoitteena on etsiä avun tarpeessa olevat nuoret sekä löytää heille sopivat palvelut (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15). Etsivää nuorisotyötä rahoittaa opetus- ja kulttuuriministeriö, joka jakoi valtionavustusta vuonna 2014 yhteensä 12,5 miljoonaa euroa. Etsivää nuorisotyötä järjestetään lähes jokaisessa Suomen kunnassa. Etsivän nuorisotyön apua saa vuosittain yli 16 000 nuorta ja nuorten määrä on ollut koko ajan kasvava. (Bamming 2014, 5–6.)

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää etsivän nuorisotyön asiakkaana olleiden nuorten käsityksiä ja kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä. Tutkimusongelmat ovat seuraavat: Selvittää nuorten käsityksiä kuka heidät ilmoitti etsivään nuorisotyöhön, millaista

apua etsivä nuorisotyö on nuorille tarjonnut ja millainen käsitys nuorilla on tämän hetkisestä elämäntilanteestaan. Olen valinnut tutkimukseni metodologiseksi lähtökohdaksi fenomenografisen lähestymistavan. Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita ihmisten erilaisista käsityksistä, kokemuksista sekä käsitysten eroavaisuuksista.

Tutkimuksen aineisto kerättiin teemahaastatteluilla. Haastatteluihin osallistui yhteensä kahdeksan nuorta vuoden 2015 joulukuun ja 2016 tammikuun aikana. Olen hyvin kiitollinen kaikille tutkimukseen osallistuneille nuorille, sillä ilman teidän suostumustanne tutkimuksen tekeminen ei olisi ollut mahdollista. Kiitos myös etsiville nuorisotyöntekijöille linkkinä toimimisesta minun ja nuorten välillä. Lisäksi haluan kiittää Oulun yliopistoa saamastani opiskelumahdollisuudesta ja ohjaajaani Veli-Matti Ulvista työskentelyni ohjaamisesta.

Tutkimusraportti on jaettu kahdeksaan lukuun. Ensimmäinen luku on työn johdanto ja kaksi seuraavaa lukua ovat tutkimuksen teoreettista viitekehystä, joissa avaan etsivää nuorisotyötä sekä nuorten syrjäytymiseen liittyvää käsitteistöä. Luvussa neljä esittelen tutkimuksen tekemisen toteutusvaiheita. Luvussa esitellään tutkimustehtävät ja -ongelmat sekä teemahaastattelujen toteuttamisen ja fenomenografisen tutkimuksen toteuttamisen periaatteet. Luvussa viisi esittelen tutkimuksen havainnot ja vastaan tutkimuksen alaongelmiin. Luvussa kuusi tulkiten tutkimuksen tuloksia vertaillen niitä aikaisempiin tutkimuksiin etsivästä nuorisotyöstä ja syrjäytymisestä sekä vastaan tutkimuksen pääongelmaan. Luku seitsemän on varattu tutkimukseni luotettavuuden ja eettisyyden pohdintaan, tutkimuskokonaisuuden tarkasteluun ja mahdollisten jatkotutkimusaiheiden esittelyyn. Luku kahdeksan sisältää tutkimuksessa käytettyjen lähteiden luettelon. Tutkimusraporttini lopussa on kolme tutkimuksen kannalta oleellista liitettä. Ensimmäinen on nuorisolain 7§ etsivästä nuorisotyöstä, toinen on etsiville nuorisotyöntekijöille lähetetty ohjeistus haastateltavien nuorten valinnasta ja kolmas on teemahaastatteluissa käytetyt teemakysymykset.

2 Etsivä nuorisotyö Suomessa

Perehdytän tässä etsivää nuorisotyötä käsittelevässä luvussa lukijat siihen, mitä tarkoitetaan, kun puhutaan etsivästä nuorisotyöstä. Käsittelem en etsivän nuorisotyön syntyä, historiaa ja kehitystä Suomessa. Tuon esille etsivän nuorisotyön lukuja ja työtä säätelevää lainsäädäntöä. Esittelen etsivän nuorisotyön tekemisen erilaisia variaatioita ja periaatteita nuorten auttamiseksi. Palveluohjauksia käsittelevästä luvusta käy selville nuorten moninaisen avun tarve. Olen käyttänyt tässä tutkimuksessa systemaattisesti vuoden 2014 tilastoituja lukuja etsivästä nuorisotyöstä. Tutkimukseen osallistuneiden nuorten valinnassa käytettiin kriteerinä sitä, että nuori on ollut etsivän nuorisotyön asiakkaana myös vuonna 2014.

2.1 Perehdytys etsivään nuorisotyöhön

Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi ensimmäisen kerran avustuksia etsivään nuorisotyöhön vuonna 2008 ja tällöin avustusta myönnettiin kuntiin 2,5 miljoona euroa ja se kohdennettiin nuorten työpajojen yhteydessä toimivien etsivien nuorisotyöntekijöiden palkkaukseen (Bamming 2014, 5–6; Walden & Häggman 2008). Etsivän nuorisotyön tarve havaittiin nimenomaan työpajoilla, joissa oli otettu tavaksi hakea nuoria kotoaan jos he eivät syystä tai toisesta tulleet paikalle. Kotoa haettavien nuorten määrän kasvaessa työvalmentajat alkoivat miettiä ratkaisua asiaan, koska nuorten hakeminen vei heidän aikaansa työvalmentajan työstä. (Alanen & Kotkavuori 2015.)

Vuonna 2014 etsivälle nuorisotyölle myönnettiin 12,5 miljoonaa euroa avustusta ja avustusten saajat työllistivät avustuksella lähes 420 henkilötyövuotta (htv). Etsivät nuorisotyöntekijät tavoittivat vuonna 2014 16 740 nuorta. Tavoitetuilla nuorilla tarkoitetaan niitä nuoria joiden tuen tarpeesta on käyty henkilökohtaisia keskusteluja. (Bamming 2014, 5–6.) Opetus- ja kulttuuriministeriö on painottanut politiikassaan etsivän nuorisotyön laajentamistarvetta ja näin ollen etsivän nuorisotyön levittäminen ja laajentaminen lähes kaikkiin Suomen kuntiin on ollut viime vuosien aikana voimallista (Puuronen 2014, 11). Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa etsivää nuorisotyötä ei ole tehty vielä kauaa ja työstä saatuja kokemuksia ja käytäntöjä kannattaa jakaa työn kehittymisen vuoksi (Alanen & Kotkavuori 2015).

Etsivästä nuorisotyöstä säädettiin nuorisolaissa vuonna 2011, jolloin nuorisolain muutos tuli voimaan. Nuorisolain 7b§ määrittelee etsivää nuorisotyötä, nuorisolain 7c§

tietojen luovuttamisesta etsivää nuorisotyötä varten ja 7d§ etsivään nuorisotyöhön luovutettujen tietojen säilyttämistä (ks. Liite 1). Nuorisolain muutos merkitsi etsivälle työlle uutta aikakautta ja käsite etsivä nuorisotyö kirjattiin lakiin. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15.) Nuorisolaissa sanotaan, että kunnat voivat tarvittaessa järjestää etsivää nuorisotyötä, näin ollen kunnilla ei ole velvollisuutta etsivän nuorisotyön järjestämiseen. Jos kunta päättää järjestää etsivää nuorisotyötä, tällöin kunnan tulee ottaa nuorisolain 7§:n säädökset huomioon ja soveltaa niitä kunnassa. (Aaltonen 2011, 44.) Organisatorisesti etsivä nuorisotyö sijoittuu nuoriso- ja sosiaalityön rajapintaan. Etsivän nuorisotyön lakisääteistämisen myötä vuonna 2011 etsivä nuorisotyö vakiintui osaksi suomalaista nuorisotyötä. (Juvonen 2015, 18, 21.)

Nuorisolaki määrittelee etsivän nuorisotyön tehtäväksi tuen tarpeessa olevien nuorten etsimisen ja sopivan avun löytämisen heille (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15). Lain mukaan tehtävä on siis kaksivaiheinen. Tuen tarpeessa oleva nuori tulisi ensin tavoittaa ja toisessa vaiheessa nuorelle tulisi pyrkiä löytämään apua. (Puuronen 2014, 64.) Kun kunta velvoitetaan nimeämään etsivästä nuorisotyöstä vastaavaksi henkilöksi vakituisessa virkakat tai työsopimussuhteessa oleva henkilö, varmistetaan yksilösuojaan liittyvien kysymysten asianmukainen hoitaminen. Etsivän nuorisotyöntekijän täytyy olla koulutettu ja kokenut voidakseen hoitaa etsivän nuorisotyön tehtäviä. Etsivän nuorisotyöntekijän riittäväksi koulutukseksi voidaan katsoa erityisopettajan, sairaanhoitajan, psykologin, yhteisöpedagogin tai muu vastaava koulutus. Riittäväksi kokemukseksi voidaan katsoa vähintään muutaman vuoden kokemus nuorten parissa tehtävästä työstä ja esimerkiksi julkisen sektorin palvelujärjestelmän tunteminen on työn hoitamisessa eduksi. (Aaltonen 2011, 44–45.)

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on auttaa alle 29-vuotiaita nuoria, jotka ovat työmarkkinoiden tai koulutuksen ulkopuolella tai niitä nuoria jotka tarvitsevat apua palveluiden saavuttamiseksi. Etsivä nuorisotyö tarjoaa apua ja varhaista tukea, jos nuori itse sitä haluaa. Vuonna 2014 tavoitetuista nuorista 90 % oli iältään 16–25-vuotiaita. Etsivän nuorisotyön piirissä on valtakunnallisesti enemmän miehiä kuin naisia. Pohjois-Suomessa ja Lapissa tavoitetut nuoret ovat keskimäärin vanhempia kuin muualla Suomessa. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama etsivä nuorisotyö kattaa 96,7 % Suomen kunnista. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastoinnin mukaan tavoitetuista nuorista melkein puolet on työttömiä ja vain 4 %:lla nuorista palkka on pääsääntöinen tulonlähde. Useiden nuorten asumistilanne oli myös haasteellinen. (Bamming 2014, 5–6, 9, 11.)

2.2 Etsivän nuorisotyön historia ja kehitys

Etsivää työtä on tehty ja järjestetty Suomessa jo 1960-luvulta lähtien. Toimintaympäristöjen muutosten myötä työn tekemisen muodot ovat kehittyneet, mutta peruseriaatteet kuten humanisuus ja diakonisuus ovat pysyneet samana. Etsivän työn aloittaminen oli kannanotto marginaaliin joutuneiden nuorten puolesta. Palvelujärjestelmien ulkopuolelle oli jo 1960-luvulla joutumassa paljon nuoria. Osasyynä uudenlaisen nuorisotyön muodon syntymiselle oli myös laittomien päihteiden tulo Suomeen. Etsivä työ oli aluksi Helsingissä kaupungin ja seurakunnan tekemää jengityötä. Työntekijät jalkautuivat nuorten joukkoon ja tavoitteena oli saada kontakti nuoriin ja estää huumeiden käytön aloittaminen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 15–16.) Nuorten omissa toimintaympäristöissä tapahtuva nuorten ongelmiin ratkaisuja miettivä nuorisotyö on Euroopan vanhimpia nuorisotyön muotoja. Euroopassa katutyön tavoitteena oli estää marginalisaatiota ja edistää sosiaalista integraatiota. (Korf, Riper, Freeman, Lewis, Grand, Jakobs, Mougin & Nilson 1999, 10.)

1980-luvulle asti etsivää nuorisotyötä tehtiin kaduilla ilman varsinaista ammatillista marginaalia selustana. Työntekijät ja auttajat paloivat loppuun ja osa jopa marginalisoitui asiakkaiden kanssa. Tässä vaiheessa ymmärrettiin, että työn tueksi tarvitaan malleja, jotta siitä tulee pitkäjänteistä ja työntekijät saavat tarvittavan tuen. (Kaartinen-Koutaniemi 2012, 16–17.)

Norja on ammatillisen etsivän työn mallimaa, sillä siellä etsivän työn kehittäminen on aloitettu vuonna 1969 ja se vietiin nopeasti korkeakouluihin tutkimuksen ja opettamisen piiriin. Suomesta lähdettiin Norjaan etsimään malleja ammatilliseen etsivään työhön. Tekijöille haluttiin moniammatillinen kehys, ammatti-identiteetti sekä koulutusta. Norjan mallin mukainen pilotointi tapahtui vuonna 1991 Tampereella moniammatillisessa kokeiluhankkeessa. Hankkeella testattiin Norjan mallin mukaisen etsivän työn järjestämisen toimivuutta. Toiminta perustui työparitoimintaan, jonka muodostivat sosiaalityön- ja nuorisotyön ammattilaiset ja työ perustui vuorovaikutukseen ja luottamuksellisuuteen nuorten ja työntekijöiden välillä. Kokeilu onnistui hyvin ja malli levisi Helsinkiin Pro-tukipisteeseen. Alkuvaiheen työn ja nykyisen etsivän nuorisotyön väliset muutokset ovat isoja. Työtä ei enää nykyisin tehdä yksin vaan työpareina. Etsivällä työllä on johdon tuki ja työhön on tarjolla työnohjausta. Etsivillä nuorisotyöntekijöillä on mahdollisuus osallistua täydennyskoulutuksiin ja kehittää osaamistaan. Kenttätyö on muuttunut suunnitelmallisemmaksi, se on strukturoidumpaa ja sen dokumentointi on kehittynyt suunnitelmallisuuden myötä. Asioita kirjataan ylös ja niihin voidaan palata. Tämä mahdollistaa työn kehittämisen todennet-

tua tietoa hyödyntäen. Kirjattuna asiat eivät jää vain tunteiden ja asenteiden varaan. (Kaartinen–Koutaniemi 2012, 17–19.) Etsivässä nuorisotyössä on edelleen edustettuna erilaisia muotoja kuten katutyö sekä opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama etsivä nuorisotyö, jonka toteutus tapahtuu nuorten omissa toimintaympäristöissä ja verkostoissa. Etsivän työn ideologiseen taustaan ja käytäntöihin ovat vaikuttaneet nuoriso- ja sosiaalityö, psykologia sekä kasvatustieteet. (Juvonen 2015, 19; Korf ja muut 1999, 15.)

2.3 Etsivän nuorisotyön tilastointi ja toteuttaminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö kerää vuosittain tietoa etsivästä nuorisotyöstä valtakunnallisella etsivän nuorisotyön tilastoinnilla. Toteuttamisessa ovat mukana aluehallintovirastot sekä valtakunnallinen työpajayhdistys TPY. Esittelen seuraavassa vuoden 2014 tilastojen lukuja. Vuonna 2014 kyselyyn vastasi 222 organisaatiota. (Bamming 2014, 2). Etsivästä nuorisotyöstä tilastoitavaa tietoa kerätään PARent-kyselyn kautta (Puuronen 2014, 51).

Nuori vai asiakas

Etsivät nuorisotyöntekijät eivät yleensä käytä nuoresta asiakas -nimitystä. Työotteen orientaation ja ammatillisen asenteen mukaan nuori nähdään ensisijaisesti nuorena, auttamistyön toisena osapuolena (Juvonen 2015, 23). Puuronen (2014, 15) käyttää tutkimuksessaan, samoin kuin Juvonen (2015, 23), nuorista myös asiakkaan käsitettä tutkimuksellisista syistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tilastoraporteissa käytetään etsivän nuorisotyön mukaisesti käsitettä nuori. Itse käytän tutkimuksessani rinnakkain käsitteitä nuori ja asiakas. Molemmat käsitteet tarkoittavat tässä tutkimuksessa etsivän nuorisotyön asiakkaana olleita kohderyhmän mukaisia nuoria sekä tähän tutkimukseen haastateltuja nuoria, jotka ovat olleet etsivän nuorisotyön asiakkaina.

Kohderyhmä

Etsivän nuorisotyön asiakkaina oli vuoden 2014 aikana 16 740 nuorta (ks. Taulukko 1). Etsivän nuorisotyön asiakkaista 59 % on miehiä ja 41 % naisia. Suurin osa asiakkaista, 9500 nuorta oli iältään 16–20-vuotiaita ja seuraavaksi suurin ikäryhmä oli 21–25-vuotiaat, 5530 nuorta. Vuonna 2014 alle 15-vuotiaita nuoria oli asiakkaina 700 ja 26–28-vuotiaita, 850 nuorta.

Taulukko 1. Etsivän nuorisotyön asiakkaat iän ja sukupuolen mukaan 2014 (Bamming 2014, 8).

Ikä	Määrä	Miehet / %	Naiset / %
alle 15 v.	700	360 / 51,9	340 / 48,1
16–20 v.	9500	5430 / 57,1	4070 / 42,9
21–25 v.	5530	3490 / 63,1	2040 / 36,9
26–28 v.	850	530 / 62,1	320 / 37,9
Ei kirjattu ikää	160	100 / 63,3	60 / 36,7
Yhteensä	16740	9910 / 59 %	6830 / 41 %

Lähettävät tahot ja lain mukainen ilmoitusvelvollisuus

Bammingin (2014, 9) kokoamien valtakunnallisten etsivän nuorisotyön tulosten mukaan joka kolmas nuori ohjautuu etsivään nuorisotyöhön toisen asteen oppilaitoksen kautta, joten toisen asteen koulutuksen ja etsivän nuorisotyön yhteistyö on tiivistä (ks. Taulukko 2). Itse asiakkuuteen ja kavereiden tai sukulaisten avulla etsivään nuorisotyöhön hakeutuneiden määrä on lisääntynyt vuosittain. Vuonna 2014 oppilaitosten kautta ohjautui 34 %, nuori itse, kavereiden tai sukulaisten ohjaamana 24 %, sosiaali- ja terveystoimen kautta 14 %, nuorisotyön kautta 8 %, TE -hallinnon ja puolustusvoimien kautta 11 %.

Taulukko 2. Asiakkuuteen ohjaava taho 2014 (Bamming 2014, 9).

Ohjaava taho	Määrä / %
Oppilaitos	5660 / 33,8
Sosiaali- ja terveystoimi	2400 / 14,3
Nuorisotyö	1300 / 7,8
TE -hallinto ja puolustusvoimat	1820 / 10,8
Nuori itse, kaverit tai sukulaiset	3990 / 23,9
Muut	1370 / 8,2
Ei kirjattu	200 / 1,2

Nuorisolain 7c§:ssä säädetään ilmoitusvelvollisuudesta etsivään nuorisotyöhön (ks. Liite 1). Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä. Lain mukaan ilmoitusvelvollisuus on opetuksen järjestäjällä, mikäli nuori ei ole saanut peruskoulun jälkeistä opiskelupaikkaa. Koulutuksen järjestäjän on luovutettava alle 25-vuotiaan nuoren tiedot etsivään nuorisotyöhön, mikäli nuori keskeyttää ammatillisen- tai lukiokoulutuksen. Puolustusvoimien ja siviilipal-

velukeskuksen on luovutettava tiedot sellaisesta nuoresta, joka keskeyttää varusmies- tai siviilipalveluksen palvelukelpoisuuden puuttumisen tai muusta syystä johtuneen palvelun keskeytyksen vuoksi. Koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat ja siviilipalvelukeskus voivat kuitenkin jättää ilmoittamatta, mikäli viranomainen arvioi, ettei nuori ole tuen ja palvelujen tarpeessa. Myös muut viranomaiset voivat salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren tiedot kunnalle etsivää nuorisotyötä varten. Viranomainen voi menetellä näin jos hän arvioi nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen tai muun tuen piiriin. Tietojen luovuttajan on sopivin tavoin etukäteen ilmoitettava nuorelle sekä alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten. Lastensuojelulaki menee nuorisolain edelle ja sellaisen nuoren tietoja ei luovuteta etsivää nuorisotyötä varten, josta on lastensuojelulain mukaan tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle toimielimelle. (Nuorisolaki 27.1.2006/72.)

Nuorisolain mukainen ilmoitusvelvollisuus on huomioitu myös yhteistyöverkostoille tarkoitettussa kirjallisuudessa. Mahkonen (2015) kirjoittaa uudistunutta oppilashuoltolakia käsittelevässä teoksessaan etsivästä nuorisotyöstä ja tietojen luovuttamisesta etsivään nuorisotyöhön. Mahkonen korostaa tietojen luovuttamisen tarkoituksena olevan saada viipymättä apua ja tietoa julkisista palveluista. Tietojen luovutuksesta on annettava tieto nuorelle itselleen ja alaikäisen kohdalla myös huoltajille. Mahkonen luonnehtii etsivää nuorisotyötä tukipalveluksi, jonka vastaanottamiseen kenelläkään ei ole velvollisuutta. (Mahkonen 2015, 151–152.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on kysyä etsivän nuorisotyön asiakkaina olleilta nuorilta onko heillä käsitystä, mikä taho heidät on ilmoittanut etsivään nuorisotyöhön vai ovatko he mahdollisesti hakeutuneet itse avun piiriin. Haluan myös selvittää onko nuorille kerrottu ilmoituksen tekemisestä ja mitä nuori on ajatellut ilmoittamisesta.

Palveluohjaukset

Etsivästä nuorisotyöstä tilastoidaan ensisijaiset palveluohjaukset ja toimenpiteet joihin nuoria on ohjattu. Etsivä nuorisotyö on ohjannut nuoria vuoden 2014 aikana sosiaali- ja terveystoimen palveluihin-, opintoihin- ja työhön liittyvissä toimenpiteissä sekä nuoriso- ja vapaa-ajan palvelujen piiriin. Sosiaali- ja terveystoimen palveluihin sisältyvät päihde- ja mielenterveys palvelut, terveyskeskusten palvelut sekä sosiaalitoimen palvelut, kuten toimeentulotukeen ja kuntouttavaan työtoimintaan liittyvät palvelut. Sosiaali- ja terveystoimen palveluihin ohjauksia oli 2050 ensisijaista ohjausta. Pelkästään toimeentuloon liittyviä

ohjauksia oli yli 4000 kertaa. Opintoihin liittyviin palveluihin sisältyy koulutuksen jatkaminen peruskoulussa, lukiossa tai ammatillisella puolella ja oppisopimus- tai muu koulutus. Opintoihin liittyviä ensisijaisia ohjauksia oli 2470. Työhön liittyviä toimenpiteitä oli 3650 joita ovat työkokeilu, työpaja ja avoimille työmarkkinoille työllistyminen. Etsivän nuorisotyön asiakkaana on saatu palveluja asumiseen liittyvissä asioissa 2890 kertaa. Etsivä nuorisotyö on luonut viranomaisverkoston nuoren ympärille 2340 kertaa. (Bamming 2014, 15–16.)

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on ohjata nuoria aktiivisesti palvelujen piiriin ja vuosittain etsivän nuorisotyön tilastoinnissa tilastoidaan useita palveluohjauksia. Tämän tutkimuksen tavoitteena on kuulla nuorilta etsivän nuorisotyön asiakkailta heidän saamastaan avusta. Tavoitteena on kartoittaa nuorten käsityksiä millaisia konkreettisia asioita nuoret ovat etsivän nuorisotyöntekijän kanssa hoitaneet, millaisen avun on koettu hyödyttävän eniten ja onko nuorilla käsityksiä millaista muuta apua etsivä nuorisotyö olisi heille voinut tarjota.

2.4 Toteuttamisen variaatiot

Etsivän nuorisotyön toteuttamismallit vaihtelevat alueellisesti hyvinkin paljon. Etsivän nuorisotyön tekemiselle ei ole olemassa pelkästään yhtä mallia vaan toteuttamismallit ovat kirjavia ja paikallisiin tarpeisiin sovitettuja. Yhteneväinen tavoite alueellisille toimijoille on löytää tuen tarpeessa oleva nuori ja ohjata hänet palvelujen piiriin. Pienessä kunnassa toimenkuvaa on yleensä laajempi kohderyhmän pienuuden vuoksi ja etsivä nuorisotyöntekijä tekee myös nuorisotalotyötä. Tämä tarkoittaa, että etsivää nuorisotyötä tehdään nuorisotalolta käsin ja etsivä nuorisotyöntekijä ottaa nuoret vastaan nuorisotalolla. Joissain kunnissa etsivä nuorisotyö on kohdennettu tiettyyn ryhmään kuten vaikka maahanmuuttajat tai tiettyyn nuorille tarjottavaan palveluun. Etsivän työn menetelmät, työtavat ja verkostoyhteistyön rakenteet jotka toimivat yhdessä kunnassa, eivät välttämättä toimi toisessa kunnassa paikallisten erilaisten tarpeiden vuoksi. Yhteistä kaikille työskentelytavoille on kuitenkin apua tarvitsevien nuorten etsiminen ja avun tarjoaminen ja se, että avun vastaanottaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Isommissa kunnissa etsivä nuorisotyö tarjoaa asiakkailleen myös harrastus- ja vapaa-ajan toimintaa sekä mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoisuustoimintaan. (Alanen & Kotkavuori 2015, 64–65; Männikkö 2011, 4, 14; Puuronen 2014, 23–24.) Etsivä nuorisotyö ei käytä julkista valtaa vaan toimintaan osallistuminen on nuorelle aina vapaaehtoista ja etsivä nuorisotyö antaa nuorelle tietoa niistä palveluista, jotka

voisivat auttaa häntä eteenpäin (Aaltonen 2011, 43). Vuonna 2014 etsivän nuorisotyöntekijän avusta ja yhteistyöstä kieltäytyi 3 % nuorista (Bamming 2014, 6).

Etsivän nuorisotyön tavoitteena on etsiä ja löytää apua tarvitsevat nuoret, solmia kontakti ja luottamus nuoreen, antaa hänelle aikaa ja kuunnella sekä kartoittaa nuoren tilanne ja nuoren omat voimavarat. Etsivä nuorisotyöntekijä selvittää tarvittavat palvelut ja toimii monialaisessa yhteistyössä. Tavoitteena on luoda nuorelle tuki- ja palveluverkosto. Etsivän nuorisotyöntekijän tehtävänä on motivoida ja tukea nuorta sekä saattaa palveluihin rinnalla kulkien. Etsivän työn tehtävä on vahvistaa nuorta omien voimavarojen käytössä ja opettaa nuorta hyödyntämään palveluja. Työn tavoitteena on tukea nuoren itsenäistä selviytymistä ja asioiden hoitamista. Etsivä nuorisotyöntekijä seuraa nuoren kiinnittymistä palveluihin sekä nuoren voimaantumista. Kun nuoren tilanne on hyvä, etsivän nuorisotyöntekijän tulee lopettaa nuoren asiakkuus ja työskentely nuoren hyväksi. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on myös kehittää toimintaa sekä tiedottaa tarpeista ja havaituista epäkohdista. Etsivä nuorisotyöntekijä huolehtii omasta ammattitaidostaan ja työssä jaksamisestaan. Etsivän nuorisotyön päätehtävät tiivistettynä ovat:

1. Etsiä ja löytää apua tarvitseva nuori
2. Solmia kontakti ja rakentaa luottamus
3. Selvittää palvelujen tarve ja toimia monialaisessa yhteistyössä
4. Nuoren motivointi, tukeminen, palveluihin saattaminen ja rinnalla kulkeminen
5. Nuoren omien voimavarojen vahvistaminen
6. Opastaa nuorta hyödyntämään palveluita
7. Nuoren palveluihin kiinnittymisen ja voimaantumisen seuraaminen
8. Luopua ja lopettaa työskentely nuoren kanssa
9. Oman jaksamisen ja ammattitaidon ylläpitäminen. (Männikkö 2011, 10; Puuronen 2014, 24.)

Etsivässä nuorisotyössä luottamusta ja yhteistyötä nuoren ja etsivän nuorisotyöntekijän välillä rakennetaan matalan kynnyksen periaatteella. Kohtaamiset pidetään epämuodollisina, nuoren reiviin kautta muodostuneina. Tapaamiset voivat olla julkisella paikalla kuten nuorisotiloissa, kahvilassa tai kirjastossa. Asiakkaan tapaamispaikalla viestitään työmuodon epävirallisuutta sekä työmuodon aktiivisuutta ja liikkuvuutta. Työntekijä ei ole sidoksissa tiettyyn tilaan eikä toimintatapaan. Etsivät nuorisotyöntekijät pitävät tärkeimpinä työvälineinään puhelinsoittoa, tekstiviestiä ja facebookia. Etsivä nuorisotyö yrittää tavoittaa nuoret sieltä missä nuoret ovat eli myös sosiaalista mediaa hyödynnetään. (Puuronen 2014, 26, 28–29.)

Alanen ja Kotkavuori (2015) avaavat Vamoksen mallia etsivään nuorisotyöhön, jossa korostetaan intensiivisen alkuvaiheen ja tutustumisen merkitystä. Etsivään nuorisotyöhön

ohjautumiseen ei tarvitse lähetteitä tai diagnooseja. Kun nuoren kanssa kuljetaan konkreettisesti yhdessä hoitamassa asioita kouluilla ja virastoissa, tavoitteena on valmentaa nuorta selviämään asioiden hoitamisesta itsenäisesti. Vamoksessa on huomattu, että monella etsivän työn asiakkaalla on perusasiat hoitamatta. Toimeentulotuki on hakematta, vuokran maksussa on vaikeuksia ja fyysinen sekä psyykkinen terveys oireilee. Usein on myös haastetta ymmärtää Kelan ja sosiaalitoimen toimintaperiaatteita ja päätöksiä. Näihin akuutteihin perusasioiden ongelmiin puututaan heti. Tarkoituksena ei ole tehdä mitään nuoren puolesta ja siksi konkreettinen suunnitelma sekä tavoite laaditaan nuoren mielekkääksi kokemien asioiden ympärille. Etsivä nuorisotyö on usealle nuorelle kuntouttavaa ja eteenpäin vievää, mutta usea tarvitsee myös päihde- ja mielenterveysapua johon etsivä nuorisotyö ei vastaa. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on löytää nuorelle palvelut jotka ovat oikea-aikaiset ja auttavat nuorta eteenpäin. (Alanen & Kotkavuori 2015, 39–40, 46–47, 54.)

Etsivässä nuorisotyössä ei asetuta asiantuntijan rooliin, vaan pyrkimyksenä on puhua nuoren kanssa samaa kieltä. Siksi asiantuntijuuden katsotaan heikentävän ja jopa estävän nuoren onnistunutta kohtaamista. Kontaktin synnyttyä etsivä nuorisotyöntekijä kuuntelee ja on kiinnostunut nuoresta. Etsivässä nuorisotyössä pyrkimyksenä on auttajan merkityksen vähentäminen ja nuoren, eli asiakkaan omien vahvuuksien ja selviytymistaitojen yhteinen etsiminen. Tavoitteena on nuoren omien ongelmanratkaisutaitojen tukeminen ja edistäminen. Työmuodosta välittyy rinnalla kulkemisen ajatus ja hierarkkisuutta kaihtava ihmiseltä ihmiselle -ajatus. Etsivässä nuorisotyössä ajatellaan ja pidetään työn periaatteena, että jokainen on oman elämänsä paras asiantuntija. (Puuronen 2014, 24–27.)

Tutkimukseni tavoitteena on kerätä nuorten käsityksiä siitä millä keinoilla heidät tavoitettiin etsivän nuorisotyön asiakkaaksi. Etsivä nuorisotyö on vapaaehtoista ja nuorella on mahdollisuus kieltäytyä hänelle tarjotusta avusta. Tavoitteena on selvittää tuliko nuorilla mieleen kieltäytyä etsivän nuorisotyön tarjoamasta avusta. Lisäksi tavoitteena on selvittää nuorten luottamusta etsivään nuorisotyöhön eli kokevatko nuoret etsivän nuorisotyön luotettavaksi avuksi heille. Tarkoituksena on kerätä tietoa miten nuoret kokevat etsivän nuorisotyön vaikuttaneen heidän elämäntilanteeseensa.

2.5 Verkostotyössä nuorten auttamiseksi

Etsivää nuorisotyötä, kuten muitakin yhteiskunnallisia palveluja järjestetään moniammatillisena yhteistyönä ja erilaisina verkostoina. Moniammatillisuudella ja verkostoilla pyritään nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseen. (Juvonen 2015, 22.) Etsivän nuoriso-

työn tilastoinnin koonneen Bammingin (2014, 21) mukaan etsivät nuorisotyöntekijät ovat ilmoittaneet yhteistyökumppaneikseen oppilaitokset, sosiaali- ja terveystoimen, nuorisotyön, muut viranomaiset ja muut toimijat. Oppilaitoksiin kuuluvat peruskoulut, lukiot ja ammatilliset oppilaitokset. Sosiaali- ja terveystoimeen kuuluvat sosiaalityö, mielenterveyspalvelut, päihdehuolto ja yleinen terveystoimi. Nuorisotyön alle kategorioidaan muut etsivät nuorisotyöntekijät, Nuotta -toiminta, nuorisotyö sekä nuorten työpajat. Muihin viranomaisiin kuuluvat puolustusvoimat, poliisi, työhallinto, kela ja rikosseuraamuslaitos. Muut toimijat -ryhmään etsivät nuorisotyöntekijät ovat ilmoittaneet seurakunnan nuorisotyön, järjestöt ja yhdistykset.

Etsivä nuorisotyö mielletään monialaisessa yhteistyöverkostossa kahdenlaiseen rooliin. Nuorten näkökulmasta etsivä nuorisotyö edustaa nuorta, tuomalla nuoren maailman ja näkemykset esille verkostoyhteistyössä. Toisaalta monialainen yhteistyö tarkoittaa, että eri viranomaiset voivat pyytää etsivältä nuorisotyöltä apua tuen tarpeessa olevan nuoren tavoittamiseen. (Puuronen 2014, 45, 47). Puuronen (2014, 48) on tutkimuksessaan havainnut verkostoyhteistyön haasteeksi toimijoiden keskenään erilaisen kielenkäytön. Etsivän nuorisotyön rooli viranomaisverkostoissa edustamassa nuorta on koettu ammatillista uskottavuutta heikentävänä.

Etsivä nuorisotyö on saanut rinnalleen omaa työtään helpottavia toimintamalleja. Eräs tällainen on Tajua mut -toimintamalli, jossa huolta herättävä nuori voidaan ”liputtaa”. Liputtaminen tapahtuu sähköisessä järjestelmässä. Työntekijöiden on mahdollista liputtaa nuori myös ilman tämän suostumusta. Etsivän nuorisotyön rooli on olla yhteydessä nuoreen, kutsua verkostopalaveri kasaan, huolehtia yhteydenpidosta ja mahdollisista jatkotoimenpiteistä. (Hästbacka 2016, 7–8.)

Etsivä nuorisotyö on mukana puolustusvoimien Time out! aikalisä -toimintamallissa. Toimintamalli on alkanut jo vuosina 2004–2008 kehittämishankkeena. Aikalisätoiminnan tavoitteena on tukea palveluksen ulkopuolelle jääviä nuoria. Etsivän nuorisotyön tullessa lakiin yhteistyö puolustusvoimien kanssa lakisääteistyi. Useissa kunnissa etsivä nuorisotyö on mukana kutsunnoissa ja varusmiespalvelun keskeytyessä puolustusvoimat ilmoittaa lähetteellä nuoren tiedot etsivään nuorisotyöhön. (Nuorisolaki 27.1.2006/72; Sterngård 2008, 9,17).

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää millaista apua nuoret ovat saaneet etsivältä nuorisotyöltä verkostoissa toimimiseen liittyen, millaisten yhteistyötahojen kanssa nuori on asioinut yhdessä etsivän nuorisotyöntekijän kanssa ja miten etsivän nuorisotyöntekijän mukanaolo on koettu.

3 Syrjäytyminen ja huono-osaisuus

Waldenin ja Häggmanin (2008, 10) mukaan etsivän nuorisotyöparitoiminnan käynnistämisen ja rahoittamisen tavoitteena ja tarkoituksena on ollut lisätä ammattilaisia työskentelemään alle 29 -vuotiaiden nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Syrjäytymisen ehkäisyllä pyritään saamaan aikaan muutos nuoren haitallisessa käyttäytymisessä (Valtiontalouden tarkastusvirasto 2007, 22). Syrjäytymisestä löytyy paljon tietoa ja Helne (2002, 86) kuvaakin syrjäytyneiden olevan tiedotusvälineiden, elokuvien ja kirjallisuuden kestoteeman. Tämän runsauden vuoksi keskityn kuvaamaan syrjäytymisen käsitettä tutkimukseni kannalta oleellisesta nuorten näkökulmasta. Nuoria koskevaa syrjäytymiskeskustelua on käyty 1980-luvulta lähtien. Syrjäytymisen käsite on moninainen ja haastavakin määriteltävä. Nuorten syrjäytymiseen liittyvät siirtymä- ja nivelvaiheet, yhteisöihin kuulumattomuus, yhteiskunnan jännitteisyys sekä palvelujärjestelmän heikkoudet. Syrjäytymisestä puhuttaessa tarkoitetaan nuorten kohdalla huono-osaisuutta, marginaalisuutta, vallattomuutta ja varattomuutta. (Suurpää 2009, 9.) Lämsä (2009b, 5) puhuu nuorten syrjäytymisen olevan ennen kaikkea syrjäytymisvaara. Läsä on uhka syrjäytymisestä, mutta myös selviytymisen mahdollisuus.

Etsivän nuorisotyön käynnistämisen tavoitteena oli lisätä ammattilaisia työskentelemään nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä siitä kuinka etsivä nuorisotyö on heitä auttanut ja kokevatko he elämäntilanteessaan tapahtuneen muutosta etsivän nuorisotyön asiakkuuden aikana.

3.1 Syrjäytymisen käsite

Lienee paikallaan avata syrjäytymisen käsitettä, jonka määrittely vaihtelee kirjallisuudessa, jossa puhutaan syrjäytyneistä, huono-osaisista, ulkopuolisista ja heikossa yhteiskunnallisessa asemassa olevista. Saari (2015, 14) määrittelee heikossa asemassa olevat ihmiset niiksi, jotka ovat jääneet sivuun tavanomaisesta elintasosta, elämänlaadusta ja elämäntavasta. Elintason lasku saattaa olla myös tiettyyn elämänvaiheeseen liittyvää ja koettu elämänlaatu hyvinkin lähellä valtaväestöä. Saari määrittelee huono-osaisuuden eriarvoisuudeksi ja köyhyydeksi. Huono-osaisten elintaso koostuu yhteiskunnan tarjoamasta perusturvasta eli työmarkkina-, asumis- ja toimeentulotuesta. Raunio (2006, 13) määrittelee syrjäytymistä poikkeamisena yhteiskunnan hyvän elämän ihanteesta. Ihanteena pidetään osalli-

suutta ja integroitumista yhteiskunnan rakenteisiin ja osallisena olemista normaaleihin elämänoloihin, elämäntapaan ja elämänhallintaan.

Myrskylä (2011, 9) on huolissaan yhteiskunnan kaikista instituutioista ulkopuolelle jäävistä-, vailla koulutusta-, työtä- tai edes työttömyyden statusta olevista-, tavoittamattomista nuorista. Tällaisen elämäntilanteen jatkuminen saattaa leimata koko tulevaisuutta. Myrskylä näkee syrjäyttäviksi tekijöiksi nuoren elämästä puuttuvat, häntä yhteiskunnassa mukana pitävät, taloudelliset-, kulttuuriset- ja sosiaaliset siteet sekä sosiaalisten suhteiden vähäisyyden.

Helne (2006) määrittelee syrjäytymisen syntyvän suhteessa yhteiskuntaan ja sen instituutioihin sekä suhteessa toisiin ihmisiin. Syrjäytyneistä keskusteltaessa heidän saatetaan olettaa olevan passiivisia, poikkeavia ja avuttomia ja erilaisten aktivointikeinojen nähdään vaikuttavan syrjäytymiskehitykseen. Helne määrittelee syrjäytymisen laajemmin myös yhteiskunnan ongelmaksi, koska syrjäytyminen on syntynyt aikamme yhteiskunnassa. Helne vertaa köyhyyden ja luokka-asemaa kuvaavien termien vaihtuneen puheeksi syrjäytyneistä. (Helne 2006, 73–77.)

Raunio (2006, 19) jatkaa syrjäytymisen määrittelyä seuraavien tunnusmerkkien kautta:

1. Yksilön hyvinvoinnin kasautuneita ongelmia
2. Ongelmia voimavaroissa ja vahvuuksien käytössä
3. Suhde marginalisaatioon
4. Yhteiskunnallisesta normaaliudesta sivuun joutumista
5. Yksilön ja yhteiskunnan välisten siteiden heikkoutta.

3.2 Nuoret ja syrjäytymisvaara

Nuorten syrjäytymiskeskustelussa puhutaan pikemminkin vaarasta syrjäytyä, kuin syrjäytymisestä jo pysyvänä tilana. Nuorten kohdalla syrjäytymiskeskustelu liittyy huoleen miten elämässään sivuraiteille joutuneelle nuorelle mahdollisesti käy. Elämään saattaa liittyä ongelmia. Se jäävätkö ongelmat pysyviksi vai saadaanko ne ratkaistua, on oleellista nuorten syrjäytymisessä. Vaikka nuori olisi syrjäytymisvaarassa, hän voi myös selviytyä. Lämsä (2009a) luettelee artikkelissaan nuorten syrjäytymisen vaaraa aiheuttaviksi tekijöiksi seuraavia tunnusmerkkejä:

1. Elämäntilanteessa tapahtuva negatiivinen muutos
2. Yhteiskunnan keskeisiltä toiminta-alueilta ulos ajautuminen
3. Poikkeama ikäryhmään tai elämänvaiheelle tyypillisestä tilanteesta
4. Ongelmat kasaantuvat ja pitkittyvät sekä muodostuvat haastaviksi havaita

3.3 Nuorten syrjäytymiskehitykseen johtavia syitä

Nuorten syrjäytymiskehityksen riskitekijöinä voidaan tutkimusten ja selvitysten valossa pitää muutamaa pääasiaa: 1) sosiaalisen tuen puutetta, 2) koulutuksen keskeytystä tai puutumista 3) työmarkkinoilta syrjäytymistä 4) asumisen haasteita ja 5) terveydellisiä syitä. Näiden seikkojen lisäksi yhteiskunnasta syrjäyttäviä tekijöitä on sosiaalisten- tai perhesuhteiden huono-osaisuus, osallistumattomuus yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen sekä taloudellinen huono-osaisuus. Yhteiskunnassamme on myös muutama väestöryhmä jotka Myrskylän (2011) selvityksen mukaan ovat vaarassa jäädä syrjään yhteiskunnasta. Tällaisia ryhmiä ovat mm. lapsettomat maahanmuuttajat. Mutta mikäli vieraskielinen aloittaa ammattikoulutuksen riski pienenee huomattavasti. Kouluttamattomat naiset hoitavat usein lapsia kotona ja ovat näin ollen työmarkkinoilta syrjässä oleva ryhmä. (Myrskylä 2011, 78.) Avaan seuraavaksi muutamia erityisesti nuoria koskevia syrjäyttäviä tekijöitä:

Sosiaalisen tuen puute

Perhe on lapsille ja nuorille kasvun ja kehityksen kannalta merkityksellinen. Siksi perheisiin kohdistuvat muutokset aiheuttavat syrjäytymisen riskin myös lapsille ja nuorille. Perheitä kohdanneet haasteet, kuten työelämän vaatimusten kasvaminen, aiheuttavat vaikeuksia selvitä perustehtävistä. Perheen lapset voivat jäädä vaille tukea vanhempien kiireen keskellä. Perheitä kohdannut työttömyys on taloudellisesti suurempi uhka syrjäytymiselle, mutta myös työttömyydestä seuranneiden muiden vaikeuksien vuoksi. Perheen tuki on perheen jäsenille merkittävä sosiaalisen ja henkisen hyvinvoinnin kannalta. Tuen puute aiheuttaa syrjäytymisen vaaran. Perheiden vaikeudet arkielämästä selviytymisessä näkyvät lastensuojelun tarpeen lisääntymisenä eli perheiden lisääntyvinä ongelmina. Kehitys kertoo syrjäytymisen riskin kasvusta. (Raunio 2006, 97). Lämsän (2009a) mukaan nuori tarvitsee koulutuspolun löytämiseen lähiyhteisön tukea ja mikäli tuki on vähäistä, nuori saattaa olla hukassa valintojen kanssa. Souto (2014, 23) on tutkinut ammatillisen koulun keskeyttäneitä nuoria. Nuoret kertoivat haastatteluissa, että tutkinnon hankkimista pidettiin kyllä kotona tärkeänä, mutta he eivät kokeneet saavansa apua tai ohjausta kouluttautumisessaan. Nuoret näyttivät jääneen yksin koulutukseen liittyvien ongelmien kanssa.

Koulutuksellinen syrjäytyminen

Nuorten kohdalla syrjäytymisen riskien katsotaan liittyvän hyvin paljon kouluongelmiin. Toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle jäämisen tai koulutuksen keskeytymisen pelätään

lisäävän nuoren riskiä syrjäytyä. Kouluongelmat lisäävät riskiä jäädä toisen asteen koulutuksen ulkopuolelle ja ammattikoulutuksen puute taas lisää nuorten työttömyysriskiä. Nuorten ammatinvalinta on myös muodostunut haasteellisemmaksi. Koulutus saattaa keskeytyä jo ennen kuin on edes kunnolla alkanut. Koulutukseen on saatettu liittää vääriä mielikuvia ja motivaatio loppuu kun todellisuus ja mielikuvat ovat ristiriidassa. Kouluttamattoman nuoren mahdollisuudet tulevaisuutensa rakentamiseen ovat rajalliset, koska työllistyminen on vaikeaa kouluttamattomana. (Lämsä 2009a). Myrskylä (2011, 24) näkee nuorille ihmisille opiskeluun osallistumisen työelämää merkityksellisempänä. Erilaiset tutkimukset ovat keino opetella työssä tarvittavia taitoja. Lain mukaan osaa ammanteista ei voi hoidaa ilman koulutusta ja lähes jokaiseen ammattiin tarvitaan jotain koulutusta. Näin ollen käyty koulutus antaa paremmat mahdollisuudet työllistyä. Souto (2014, 19) vahvistaa, että ammatillinen koulutus nähdään Suomessa syrjäytymisen ehkäisyn välineenä, vaikka ammatillinen koulutus kamppailee koulun keskeyttämisen ongelmien kanssa. Myrskylän (2011, 96) selvityksestä käy ilmi, että mikäli koulutusta ei aloiteta nuorena, on hyvin todennäköistä, että sitä ei aloiteta myöskään vanhempana. Varsinkin nuorilla miehillä riskit jäädä kouluttamattomaksi ovat suuret, joten tämän tiedon valossa nuorena suoritettuun koulutukseen kannattaa panostaa.

Työmarkkinoilta syrjäytyminen

Syrjäytymistä aiheuttavana tekijänä voidaan pitää työmarkkinoiden ja koulutusjärjestelmien muutosta. Yhteiskunnallinen muutos on vaikeuttanut nuorten siirtymävaihetta aikuisuuteen. Koulutusjärjestelmät ovat laajentuneet ja työmarkkinoille siirtymisen ikä on noussut kaikilla nuorilla. Tämä vaikuttaa myös perheen perustamisen ikään. Työelämän vaatimukset ovat myös muuttuneet ja työntekijältä odotetaan psykososiaalista kyvykkyyttä. (Eduskunta 2013, 58–59.) Raunion (2006, 79) mukaan työelämän muutokset luovat uhkan syrjäytymiselle. Ihmisen kiinnittyminen yhteiskuntaan on tällöin vaarassa. Nykyajalle on tyypillistä työsuhteiden määrä- ja osa-aikaisuus sekä työelämän epävakaisuus. Pitkäaikainen työelämän ulkopuolisuus on yhteiskunnasta syrjäyttävä tekijä. Myrskylän (2011, 17) raportista käy ilmi että ulkopuolisuus ja työttömyys ainakin osittain siirtyvät sukupolvelta toiselle. Myrskylä oli kartoittanut ulkopuoliseksi ja työttömäksi jääneiden nuorten vanhempien tietoja todeten että vanhemmilla oli keskimääräistä heikompi koulutustaso. Työttömien nuorten vanhemmat olivat paitsi kouluttamattomampia kuin muiden nuorten vanhemmat, aika usein myös itse yhteiskunnan ulkopuolella ja työttömänä. Työelämästä syrjäytyminen on kytköksissä koulun keskeyttämiseen. Syrjäytymiskeskusteluun liittyvät yh-

teiskunnan odotukset ihmisen jouhevasta siirtymisestä koulutukseen ja koulutuksen jälkeen töihin. Koulutuksen ja työelämän välisen siirtymävaiheen tulisi olla yhteiskunnan odotusten kannalta aukoton. (Myrskylä 2011, 23.)

Asumisen haasteet

Syrjäytymisen vaaraa aiheuttavat alueelliset erot ja asuminen. Varsinkin suurimmissa kaupungeissa on havaittu tietyille asuinalueille kasaantuneen työttömyyttä, yksinhuoltajaperheitä sekä maahanmuuttaja -taustaisuutta. Alueen sosioekonominen tausta on heikko ja alue on yleensä levottomampi aiheuttaen näin ollen syrjäytymisen vaaran. (Lämsä 2009b, 44; Raunio 2006, 41.) Juvonen (2015, 100) korostaa asumisen olevan keskeisen tavan olla yhteiskunnassa. Itsenäisen asumisen haasteet liittyvät nuorilla aikuistumiseen ja yhteiskunnan suunnalta tuleviin kulttuurisiin odotuksiin. Asumiseen liittyvät vaikeudet kytkeytyvät myös muiden elämänalueiden ongelmiin. Juvonen jatkaa edelleen, että itsenäisestä asumisesta selviytyminen vaatii nuorelta arjen rutiineista suoriutumista ja vahvaa toimijuutta.

Terveydelliset syyt

Suomen lääkäriseuran (2010, 23) koonnin mukaan nuoriso ei ole Suomessa niin tervettä mitä yleensä on ajateltu, sillä joka kymmenennellä on pitkäaikaissairaus tai pitkäaikainen lääkitys. Pitkäaikaissairauksista astma, diabetes ja allergiat ja lisäksi stressiperäinen oireilu kuten niska-, hartia- ja selkäoireet ovat nuorilla lisääntyneet. Voidaankin todeta että nuorten terveystottumuksissa on parantamisen varaa. Väestöryhmien väliset erot terveydessä ja koulumenestyksessä ovat näkyvissä jo nuoruudessa. Mannilan (1993, 57) mukaan terveys-, työllisyys- ja sosiaaliset ongelmat liittyvät toisiinsa. Terveysongelmien kanssa kamppailevilla on useimmiten työttömyyttä sekä toimeentulon kanssa ongelmia. Terveysongelmista kärsivillä työttömillä oli useimmiten myös asumisen sekä päihteiden käytön kanssa enemmän ongelmia. Terveysongelmat voivat aiheuttaa muiden elämänalueiden haasteita, syrjäytymistä sekä työttömyyttä.

Mielenterveyden häiriöt voivat haitata nuoren toimintakykyä ja rajoittaa osallistumista ja selviytymismahdollisuuksia. Mielenterveyden ongelmat ilmenevät monin tavoin ja on tyypillistä, että ne verottavat voimavaroja ja vaikuttavat ajatuksiin, asenteisiin ja muistiin. Alkoholi ja päihteet alentavat vireystilaa, heikentävät keskittymiskykyä ja koordinaatiota. Liiallinen päihteiden käyttö aiheuttaa myös monia terveydellisiä, sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia. Liiallinen päihteiden käyttö ja mielenterveyden ongelmat ovat näin ollen aiheuttamassa nuorille syrjäytymisen vaaraa. (Heiskanen, Salonen, Kitchener & Jorm 2011, 35,

94.) Nuorten terveyden kannalta suurimpia riskejä ovat tupakka, humalajuominen sekä liian vähäinen liikunta (Suomen lääkäriseura 2010, 23).

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen toteuttamista esittelevässä luvussa tuon esille tutkimustehtävän sekä tutkimuksen ongelmanasettelun. Kuvaan tutkimuksen toteuttamisessa käytettyä metodologista lähestymistapaa. Avaan tutkimusprosessiin liittyviä vaiheita, kuten tutkimuslupien hankintaa, haastateltavien nuorten valintaa sekä toteutuneita teemahaastatteluja. Kuvaan fenomenografisen lähestymistavan periaatteita ja perehdytän lukijat aineiston fenomenografisen käsittelyn periaatteisiin eli litterointiin, merkityksellisten ilmausten löytämiseen ja kategoriointiin. Tutkimuksen toteuttamisen vaiheittainen kuvaaminen auttaa lukijaa ymmärtämään kuinka tutkimuksen johtopäätöksiin on päästy. Käytän apuna taulukoita ja kuvioita aineiston käsittelyprosessin kuvaamisessa.

4.1 Tutkimustehtävä

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä oli selvittää etsivän nuorisotyön asiakkailta heidän käsityksiään etsivästä nuorisotyöstä. Lähestyn aihetta laadullisen tutkimuksen metodologisten menetelmien kautta. Tähän tutkimukseen laadullinen tutkimusote soveltuu hyvin, koska tutkimuksessa halutaan kartoittaa, kuvata ja ymmärtää pienen joukon käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä ja näin ollen tämä tutkimus ei pyri tilastollisiin yleistyksiin. (Eskola & Suoranta 2008, 61.) Tutkimusmetodi on käytännön keino tuottaa havainnoista tiettyjen tutkimuksellisten sääntöjen kautta merkityksiä. Aineistosta tehdyistä havainnoista johdetaan metodin avulla tutkimuksen tulokset. (Alasuutari 2011, 82.)

Olen laatinut tutkimustehtävän sekä tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen pohjalta tutkimusongelman ja tutkimuksen alaongelmat, joihin tällä tutkimuksella lähdetään etsimään vastauksia. Teoreettinen viitekehys on tutkimusongelmien pohjalla. Aineiston koamisella puolestaan pyritään vastaamaan esitettyihin tutkimusongelmiin. Tutkimuksen tekemisellä tähdätään tuloksiin eli tutkimusongelmia koskeviin johtopäätöksiin (Uusitalo 2001, 53). Tutkimusongelmien syntyyn on vaikuttanut etsivään nuorisotyöhön perehtymisen oman työn, kirjallisuuden, aikaisempien tutkimusten ja etsivästä nuorisotyöstä kerättyjen tilastojen kautta. On tyypillistä, että tutkijan kiinnostus aihealueeseen kehittyy ja syntyy käytännön kokemusten, opiskelujen tai kirjallisuuden kautta. Käytännöstä syntyneet ongelmat johtavat selviin ja hyödyllisiin ideoihin tutkia ilmiöitä. Aineistoa ei pitäisi ryhtyä keräämään ennen aiheen rajaamista huolellisen kirjallisuuteen perehtymisen kautta. Sy-

vempi kirjallisuuteen perehtyminen auttaa rajaamaan aihetta tutkimusongelmaksi ja tutkimuksen alaongelmiksi. Aikaisempaan tutkimukseen perehtyminen auttaa myös rajaamaan oman tutkimuksen suuntaa. Usein tutkimusongelman muodostumiseen saattaa vaikuttaa tunne siitä, että aihe on hyödyllinen ja ajankohtainen. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 13.)

4.2 Fenomenografinen lähestymistapa

Alasuutarin (2011) mukaan laadullista aineistoa tulisi lähestyä tietystä teoreettis-metodologisesta näkökulmasta. Tutkijan tulee kiinnittää huomio teorian ja kysymyksen asettelun kannalta oleellisiin seikkoihin aineistoa käsiteltäessä. Tutkimusmenetelmän eli metodin hallinta varmistaa sen, ettei tutkimus jää tutkijan oman ennakko-olettamuksen todisteluksi, sillä menetelmän hallinnan kautta tulee selvyys mitä mistäkin havainnosta on lupa päätellä. (Alasuutari 2011, 40, 82.) Tutkimuksen metodilla tai menetelmällä tarkoitetaan tutkimuksessa käytettävää tekniikkaa, jolla sen eri vaiheet toteutetaan (Metsämuuronen 2008, 9).

Olen valinnut tutkimukseni menetelmälliseksi lähtökohdaksi fenomenografisen lähestymistavan. Fenomenografia on laadullinen ja empiirisesti suuntautunut tutkimusote, joka on keskittynyt ihmisten käsitysten tutkimukseen (Järvinen & Järvinen 2004, 83). Huusko ja Paloniemi (2006, 163) kuvaavat fenomenografian olevan laadullisen tutkimuksen tutkimussuuntaus, joka tarkastelee ihmisten erilaisia käsityksiä. Tutkimussuuntauksen tavoitteena on kuvata ja analysoida erilaisia käsityksiä. Sen tavoitteena on myös ymmärtää ja tuoda esille erilaisia käsitysten välisiä suhteita. Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita ilmiön sisällön kuvaamisesta (Niikko 2003, 13). Kakkorin ja Huttusen (2011) mukaan, kun tutkitaan empiirisesti kokemusta, on luontevaa lähestyä sitä fenomenografisesti. Fenomenografia sai alkunsa 1970 – luvulla Göteborgin yliopistolta, jossa Ference Marton tutki opiskelijoiden erilaisia käsityksiä oppimisesta (Metsämuuronen 2009, 240). Marton itse kuvailee fenomenografian olevan kiinnostunut ihmisten erilaisista tavoista kokea ja ajatella eri ilmiöistä. Kiinnostavaa on ihmisen ja maailman välisen suhteen olemassa olo. (Marton 1988, 144.)

Fenomenografinen tutkimusote ei pyri kaivamaan esille tutkittavan ilmiön syvintä olemusta. Kiinnostuksen kohteena eivät myöskään ole ajattelu- ja havaintoprosessit. Kiinnostus keskittyy koko tutkimuksen ajan ihmisten erilaisiin käsityksiin kyseisestä ilmiöstä. (Järvinen & Järvinen 2004, 83.) Niikon (2003, 20) mukaan fenomenografiassa on tavoitteena kuvata maailmaa ja ilmiötä juuri sellaisena kuin ryhmä yksilöitä sen kokee. Feno-

menografiassa pyritään kuvailemaan, kuinka käsillä oleva ilmiö koetaan ja minkä laatuista kokemukset ovat. Näin ollen kokemusten variaatiot ovat kiinnostuksen kohteena. Fenomenografinen lähestymistapa soveltuu tämän tutkimuksen menetelmälliseksi lähtökohdaksi, koska haluan tuoda esille määrällisesti pienen joukon käsityksiä ja kokemuksia etsivästä nuorisotyöstä. Kiinnostuksen kohteena ovat myös erilaiset kokemukset ja käsitykset joita nuorilla voi olla samasta työmuodosta.

Niikko (2003, 23) korostaa, että fenomenografisessa lähestymistavassa peruskiinnostus asettaa tavoitteeksi kuvata kokemisen variaatioita. Tavoitteena on nostaa esille erilaisia tapoja, joilla jotakin voidaan kokea. Samakin kokemus voi saada erilaisia käsityksiä ja merkityksiä. Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa sitä, että vaikka ollaan saman etsivän nuorisotyön asiakkaana ja periaatteessa kokemuksena nuorten ymmärryksessä se on jokaiselle eri merkityksessä. Fenomenografisessa tutkimuksessa ollaan nimenomaan kiinnostuneita toisten ihmisten kokemusten tutkimisesta. Ihmisten erilaiset tavat todellisuuden havaitsemisesta, ymmärtämisestä, tulkitsemisesta sekä todellisuuden käsitteellistämistä ovat arvokkaita tutkimuskohteita (Niikko 2003, 24–25). Ihmisten erilaiset käsitykset samasta asiasta voivat johtua koulutustaustasta, kokemuksista ja sukupuolesta. Käsitykset ovat myös muuttuvia, koska ne ovat ihmisen kokemusmaailmaan sidoksissa. (Metsämuuronen 2009, 34–35.)

Niikon (2003) mukaan fenomenografisessa tutkimuksessa pyritään pääsemään toisen asteen näkökulman tarkasteluun. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija pyrkii pääsemään sisälle toisten ihmisen ajatuksiin ja näkökulmiin ympäröivästä maailmasta. Fenomenografia on kiinnostunut aina ensisijaisesti toisen ihmisen kokemuksista. Todellisuuden merkitys on jokaisella erilainen ja ilmenee omien käsitysten kautta. Toisen asteen näkökulmassa keskeisiä käsitteitä ovat kokemus ja käsitys. Kokemuksen katsotaan heijastuvan käsitysten kautta. Fenomenografiassa käsitys -termiä käytetään, kun viitataan ihmisten tapaan kokea todellisuuden tietty ulottuvuus. (Niikko 2003, 24–26.) Tästä syystä tässä tutkimuksessa puhutaan ja ollaan kiinnostuneita nuorten käsityksistä etsivästä nuorisotyöstä.

4.3 Tutkimusongelmien esittely

Tutkimuksen pääongelma ja alaongelmat ovat muodostuneet etsivää nuorisotyötä sekä syrjäytymistä käsittelevän teoreettisen viitekehyksen mukaan. Olen kuvannut lähdekirjallisuuden perustuen etsivän nuorisotyön toimintaperiaatteita, työtä ohjaavia nuorisolain pykälä ja tutkimusongelmia, jotka ovat muodostuneet tarpeesta selvittää nuorten käsityksiä

etsivän nuorisotyön sisällöistä. Kakkorin & Huttusen (2011) mukaan fenomenografinen tutkimussuuntaus on empiirinen ja näin ollen tutkimukseni ongelman asettelu yhdistyy käytäntöön teorian ja tutkimusongelmien asettelun kautta.

Tutkimuksen pääongelma

Millaisia käsityksiä etsivän nuorisotyön asiakkailta on etsivästä nuorisotyöstä?

Tutkimuksen alaongelmat

1. Millä tavoin etsivä nuorisotyöntekijä on tavoitellut nuoria?
2. Onko nuorilla tiedossa kuka ilmoitti heidät etsivään työhön?
3. Mitä nuoret ajattelevat ilmoittamisesta?
4. Millaista apua nuoret ovat saaneet? (Mitä asioita he ovat hoitaneet yhdessä?)
5. Mitä muuta he ovat tehneet etsivän nuorisotyöntekijän kanssa?
6. Kokevatko nuoret että etsivästä nuorisotyöstä on ollut heille apua?
7. Mikä yhdessä tekeminen on auttanut heitä eniten?
8. Onko nuoren elämäntilanne parantunut?
9. Onko nuorilla ajatuksia millaista muunlaista apua he olisivat tarvinneet?
10. Kokevatko nuoret etsivän työn luotettavaksi?

Tutkimukseni alaongelmien kautta pyrin saamaan esille tutkimukseen osallistuvien nuorten erilaiset käsitykset etsivästä nuorisotyöstä. Niikko (2003, 11) lainaa Uljensia ja toteaa, että fenomenografia on perusteiltaan ruohonjuuritason tutkimusta, jonka perustana on oppimis-tutkimus. Fenomenografiaa on käytetty empiiriseen tutkimukseen ja sen tutkimusintressi on ollut aina pragmaattinen ja empiirinen. Tämän vuoksi tutkimusongelmat ovat muodostuneet käytännön kautta. Tutkimusongelmat ja teemahaastattelun teemat ovat muodostuneet niin, että niiden kautta saadaan mahdollisimman kattavasti selville nuorten käsityksiä tutkimuksen teemoista.

Tutkimuksen alaongelman 1. *Millä tavoin etsivä nuorisotyöntekijä on tavoitellut nuoria?* tavoitteena on kartoittaa nuorten käsityksiä miten etsivä nuorisotyöntekijä on tavoittanut heidät. Teoreettisessa viitekehyksessä tuon esille tilastoidun tiedon etsivän nuorisotyön tavoittelukeinoista. Tutkimuksen alaongelman 2) *Onko nuorilla tiedossa kuka ilmoitti heidät etsivään nuorisotyöhön?* tavoitteena on selvittää (ks. Liite 1) nuorisolain asettaman tavoitteen toteutumista, että ilmoittamiselle täytyy olla nuoren lupa. Teemahaastattelussa kysyn nuorten käsitystä ilmoituksen tekijästä. Tutkimuksen alaongelman 3) *Mitä nuoret ajattelevat ilmoittamisesta?* tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä miten he suhtautuvat etsivään nuorisotyöhön ilmoittamiseen. Teoreettisen taustan mukaan etsivä nuorisotyö on nuorelle vapaaehtoista eikä apua ole pakko ottaa vastaan. Tutkimuksen alaongelman 4) *Millaista apua nuoret ovat saaneet?* tavoitteena on selvittää nuorten samaa

apu. Etsivän nuorisotyön tavoitteeksi on asetettu saattaa nuori heidän tarvitsemiensa palvelujen piiriin. Teoriaosuudessa olen tuonut esille tilastoidut palveluohjaukset ja alaongelman tavoitteena on selvittää nuorten käsitys heidän saamistaan palveluista ja avusta. Tutkimuksen alaongelman 5) *Mitä muuta he ovat tehneet etsivän nuorisotyöntekijän kanssa?* tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä millaisia asioita he ovat etsivän nuorisotyöntekijän kanssa tehneet. Tutkimusraportin teoreettisessa osuudessa olen tuonut esille, että etsivä nuorisotyö tarjoaa nuorille erilaisia harrastus- ja ryhmätoimintoja. Alaongelman kautta pyrin selvittämään ovatko tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret osallistuneet muihin etsivän nuorisotyön tarjoamiin toimintoihin. Tutkimuksen alaongelmien 6) *Kokevatko nuoret että etsivästä nuorisotyöstä on ollut heille apua?* ja 7) *Mikä yhdessä tekeminen on auttanut heitä eniten?* tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä onko etsivä nuorisotyö tarjonnut heille oikeanlaista apua, josta on ollut nuorille hyötyä. Etsivän työn tavoitteeksi on nuorisolaissa määritelty että nuoret täytyy auttaa sellaisten palvelujen piiriin, jotka edistävät nuoren kasvua ja kehitystä. Etsivän nuorisotyön tavoitteena on olla nuorisolähtöistä. Tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä onko saatu apu ollut hyödyllistä ja mistä yhdessä tekemisestä on ollut eniten hyötyä. Tutkimuksen alaongelman 8) *Onko nuoren elämäntilanne parantunut?* tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä elämäntilanteessa tapahtuneesta muutoksesta. Teoreettisessa viitekehyksessä olen tuonut esille, että etsivän nuorisotyön tavoitteena on edistää nuoren elämäntilannetta ja ehkäistä syrjäytymistä, siksi tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä elämäntilanteensa muutoksesta. Tutkimuksen alaongelman 9) *Onko nuorilla ajatuksia millaista muunlaista apua he olisivat tarvinneet?* tarkoituksena on selvittää onko nuorilla ajatuksia etsivän nuorisotyön palvelujen kehittämistä. Teoreettisessa viitekehyksessä ilmenee että etsivä nuorisotyö on uusi työmuoto ja sen kehittämisessä olisi hyvä ottaa nuorten käsitykset huomioon. Tutkimuksen alaongelman 10) *Kokevatko nuoret etsivän nuorisotyön luotettavaksi?* tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä etsivän nuorisotyön luotettavuudesta. Alaongelmien muodostamisen kautta on tavoitteena ratkaista tutkimuksen pääongelma eli selvittää etsivän nuorisotyön asiakkuudessa olleiden nuorten käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä.

4.4 Tutkimuslupien hankinta

Tutkimukselle haettiin luvat kuntien etsivien nuorisotyöntekijöiden esimiehiltä marraskuussa 2015. Lähestyin Pohjois-Pohjanmaan kolmen kunnan toimialojen viranhaltijoita

ensin puhelimitse. Kerroin tutkimuksen aiheen, tutkimuksen toteuttamisen vaiheet sekä pyysin lupaa lähestyä kunnan etsivien nuorisotyöntekijöiden kautta etsivän työn asiakkaana olleita tai edelleen olevia nuoria. Puhelujen jälkeen laitoin postissa viranhaltijoille tutkimussuunnitelman, tutkimuslupa-anomuksen sekä palautuskuoren tutkimusluvan palauttamista varten. Kaikkien kolmen kunnan viranhaltijat antoivat luvan tutkimuksen toteuttamiseen sekä suullisesti että kirjallisesti. Nuoret allekirjoittivat omat tutkimusluvut teema-haastattelun alussa. Tutkimusluvut ovat osa tutkimuksen eettistä prosessia. Kallion (2010, 185) mukaan tutkimuksen eettisyyden takeena eivät ole kuitenkaan pelkästään kertaluonteiset mekaaniset lupaprosessit tai tutkimuksen menetelmälliset valinnat. Perustellut ratkaisut, tutkimusprosessin huolellisuus, herkkyys aineistoa kohtaan analysoinnissa ja tulkinnaassa muodostavat yhdessä lupaprosessien kanssa hyvän tutkimuseettisen kokonaisuuden.

4.5 Haastateltavien nuorten valinta

Joulukuun 2015 alussa lähestyin kuntien etsiviä nuorisotyöntekijöitä sähköpostitse. Sähköpostin liitteenä oli ohjeistus (ks. Liite 2) haastateltavien nuorten valintaa varten. Etsiviä nuorisotyöntekijöitä, joihin olin yhteydessä, oli yhteensä neljä. Tärkeimmät kaksi kriteeriä olivat: 1) Nuori on ollut etsivän nuorisotyön asiakkaana vuonna 2014, mutta asiakkuus voi olla alkanut jo ennen vuotta 2014, 2) Nuoren asiakkuus etsivään nuorisotyöhön on kestänyt vähintään 3–6 kuukautta vuonna 2014 ja nuori on tavannut etsivää nuorisotyöntekijää useita kertoja. Etsiviä nuorisotyöntekijöitä ohjeistettiin valitsemaan nuoria joilla he olettivat olevan keskenään erilaisia käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä. Jo tässä etsiville nuorisotyöntekijöille lähetetyssä kirjeessä korostettiin, että tiedot ja haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti, eikä kenenkään henkilöllisyyttä tuoda missään vaiheessa esille, vain nuoren käsitykset, mielipiteet ja näkemykset ovat tärkeitä ja merkityksellisiä. Määräaikaan mennessä sain 10 nuoren yhteystiedot.

4.6 Teemahaastattelujen toteuttaminen

Kaakkori & Huttunen (2011, 8) toteavat ettei fenomenografisella tutkimussuuntauksella ole varsinaisesti omaa aineiston keräysmenetelmää. Fenomenografiassa käytetään teema-haastatteluja, avoimia haastatteluja, tekstien keräämistä ja koeasetelmia. Valitsin tutkimukseni aineiston keräysmenetelmäksi teemahaastattelun. Katsoin että valmiiksi mietityt teemakysymykset auttavat minua haastattelutilanteessa pysymään tiedonsaannin kannalta

oleellisissa aiheissa, mutta avoimeen keskusteluun on kuitenkin mahdollisuus. Niikon (2003, 31) mukaan haastattelu on reflektiivinen ja dialoginen tilanne, jossa tutkija pyrkii ymmärtämään haastateltavana olevan henkilön näkemyksiä tutkittavasta ilmiöstä.

Teemahaastattelut toteutettiin 18.12.2015–18.1.2016 välisenä aikana. Haastattelutilanteessa käytin teemahaastattelurunkoa (ks. Liite 3). Teemahaastatteluilla pyritään löytämään vastaukset tutkimusongelmaan ja tutkimuksen alaongelmiin. Lähestymistapana on kartoittaa fenomenografisen tutkimuksen mukaisesti nuorten omia käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä. Tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita etsivän nuorisotyön asiakkaiden reflektiivisestä kokemuksesta. Etsivän nuorisotyön asiakkaina olleet nuoret muodostavat ryhmän, joiden käsityksistä olen kiinnostunut. (Niikko 2003, 20.)

Teemahaastattelussa käytettyjä teemoja on 17 ja tutkimuksen alaongelmia on puolestaan 10. Avaan seuraavassa lukijoille minkä teeman on ajateltu vastaavan mihinkin tutkimuksen alaongelmaan. Teemahaastattelun teemojen ja tutkimuksen alaongelmien vastavuus:

1. Teemahaastattelun teemat 1-3 ovat tutkimuksen taustakysymyksiä, joilla selvitetään vastaajan sukupuoli, ikä ja asiakkuuden kesto. Taustakysymysten avulla voidaan verrata tyttöjen ja poikien käsityksiä. Taustakysymysten avulla päästään varmistamaan, että nuorten asiakkuuden kesto on ollut vähintään pyydetyn 3-6 kuukauden mittainen.
2. Teemahaastattelun kysymykset 4, 5 ja 6 vastaavat tutkimuksen alaongelmiin 1., 2. ja 3. Teemana on käsitys miten nuoreen otettiin yhteyttä, kuka ilmoitti etsivään nuorisotyöhön ja mitä ajatuksia yhteydenotto herätti. Teemakysymyksillä pyritään selvittämään nuorisolain mukaisen ilmoitusvelvollisuuden toteutumista.
3. Teemahaastattelun kysymys 7 vastaa tutkimuksen alaongelmaan 4. Teemana on käsitys millaista apua nuoret ovat etsivältä nuorisotyöltä saaneet. Teoriaosuudessa olen esitellyt etsivästä nuorisotyöstä kerättyjä palveluohjauksien tilastoja ja tutkimukseni tavoitteena on selvittää nuorten käsityksiä heidän saamastaan avusta ja palveluista.
4. Teemahaastattelun teema 8 vastaa tutkimuksen alaongelmaan 5. Teemana on selvittää ovatko nuoret tehneet jotain muuta etsivän nuorisotyöntekijän kanssa.
5. Teemahaastattelun teema 9 vastaa tutkimuksen alaongelmaan 6. Teemana on selvittää kokevatko nuoret, että etsivästä nuorisotyöstä olisi ollut heille apua.
6. Teemahaastattelun teemakysymykset 10 ja 11 vastaavat tutkimuksen alaongelmaan 7, jossa selvitetään minkä asian hoitaminen on auttanut nuoria eniten.
7. Teemahaastattelun teemakysymykset 12 ja 13 vastaavat tutkimuksen alaongelmaan 8, jossa selvitetään kokevatko nuoret elämäntilanteensa parantuneen. Olen käsitellyt teoriaosuudessa nuorten syrjäytymistä ja etsivän nuorisotyön syntyä nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn vastaavaksi työmuodoksi. Tavoitteena on kartoittaa nuorten käsityksiä heidän elämäntilanteestaan ja kuinka nuoret kokevat etsivän nuorisotyön vaikuttaneen heidän elämäntilanteeseensa.
8. Teemahaastattelun teemakysymys 14 vastaa tutkimuksen alaongelmaan 9, jonka avulla selvitetään millaista muuta apua nuoret toivovat etsivältä nuorisotyöltä.

9. Teemahaastattelun kysymykset 15, 16 ja 17 vastaavat tutkimuksen alaongelmaan 10, jossa selvitetään nuorten käsityksiä etsivän nuorisotyön luotettavuudesta. Teoriaosuudessa olen esitellyt etsivän nuorisotyön olevan nuorille vapaaehtoista ja haluan selvittää kuinka luotettavaksi nuoret etsivän nuorisotyön kokevat.

Teemahaastattelulla tarkoitetaan puolistrukturoitua haastattelua, jossa käydään läpi samat teemat ja aihepiirit, mutta kysymykset voidaan esittää eri muodossa ja järjestyksessä (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 11). Teemahaastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Teemahaastattelujen toteuttaminen oli haasteellista, koska kolmen nuoren kanssa jouduimme sopimaan uudet tapaamisajat sairastumisen, ajan unohtamisen tai mahdollisen muun syyn vuoksi. Kahden nuoren kanssa emme saaneet sovittua aikaa ollenkaan, sillä useista soittoyrityksistä ja tekstiviesteistä huolimatta en saanut heitä kiinni sopiakseni haastattelu-aikaa. Katsoin parhaaksi lopettaa heidän tavoittelunsa haastateltavaksi, koska en tuntenut kyseisten nuorten elämäntilannetta ja uskallusta kieltäytyä haastattelusta muutoin kuin pysymällä tavoittamattomissa. Näiden kahden nuoren pois jääminen tarkoitti käytännössä myös sitä, että tutkimus toteutettiin vain yhden kunnan etsivän nuorisotyön asiakkaana olleita nuoria haastatteleamalla. Tämän tutkimuksen lopulliseksi aineiston määräksi muodostui kahdeksan nuoren teemahaastatteluaineisto.

Kahdella nuorella oli haastatteluun saapuessaan oma sukulainen mukanaan. Tilanne tuli minulle tutkijana yllätyksenä, koska luulin että nuoret tulevat yksin. Arvioin tilanteen kuitenkin niin, että nämä nuoret tarvitsivat sukulaisen mukaan osallistuakseen tutkimukseen ja tullakseen haastattelutilanteeseen, joten annoin sukulaisten jäädä haastattelun ajaksi. Halusin kuitenkin varmistaa ettei haastattelusta tule ryhmähaastattelua ja että haastattelu toteutuisi suunnitellusti yksilöhaastatteluina. Varmistin tämän suuntaamalla kysymykset ja katsekontaktin ainoastaan haastateltavana henkilönä olevaan nuoreen. Pyrin luomaan vuorovaikutuksellisen suhteen ainoastaan haastateltavan nuoren kanssa samaan tapaan kuin muidenkin yksin haastatteluun saapuneiden nuorten kanssa. Asettauduimme myös tilaan niin, että minulla ja haastateltavalla oli oma pöytäryhmä jonka ääressä haastattelu toteutui, mukana olleen sukulaisen istuessa sohvalta etäämmällä. (Vrt. Ruusuvoori, Nikander & Hyvärinen 2010, 214–215.) Mukana olleet sukulaiset eivät osallistuneet nuoren haastatteluun tiedonantajina, mutta olivat kuitenkin kuulo- ja näköetäisyydellä.

Haastattelun onnistumisen vuoksi on erityisen tärkeää saada haastateltavat nuoret motivoituneiksi vastaamaan ja kiinnostumaan tutkimuksesta. Nuoruus ikävaiheena on instituutioita ja aikuisten maailmaa vastaan kapinoimista. Haastattelupaikan valinnassa tulee myös huomioida, että se on nuorelle mukava ja neutraali paikka. Nuorille tulee välittyä

myös tunne, että heidän ajatuksistaan ja kokemuksistaan ollaan oikeasti kiinnostuneita. (Hirsjärvi & Hurme 2011, 132.) Jokaiseen haastattelutilanteeseen ja niissä tapahtuvaan kohtaamiseen sisältyy mahdollisuus ymmärtää toista osapuolta (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 102).

Pyrin rakentamaan haastattelutilanteista keskustelunomaisia tuokioita. Haastattelu toteutettiin nuorille tutussa ympäristössä etsivän nuorisotyön tiloissa. Saavuin itse paikalle hyvissä ajoin ja valmistelin tilan sekä tilanteen mahdollisimman valmiiksi, ettei nuoren saapuessa tarvinnut etsiä haastattelukysymyksiä, tutkimuslupalomaketta, nauhuria tai hoi-
taa mitään esivalmisteluja. Nuoren saavuttua aloitimme juomalla kahvit, juttelemalla hetken muista aiheista ja kerroin myös hyvin seikkaperäisesti tutkimuksen tekemisen vaiheista eli tutkimusluvasta, teemahaastattelun nauhoittamisesta, aineiston litteroimisesta sekä aineiston huolellisesta säilyttämisestä ja analysoimisesta. Korostin ettei tutkimusprosessin aikana kenenkään henkilöllisyys ole vaarassa paljastua. Juttelun jälkeen allekirjoitimme tutkimusluvan ja sitten käynnistin nauhurin jatkaaksemme juttelua nuoren käsityksistä etsivästä nuorisotyöstä. Totuudenmukainen kertominen haastattelun tarkoituksesta, tietojen luottamuksellisuudesta ja kiinnostus haastateltavia kohtaan auttavat luottamuksen rakentumisessa haastattelijan ja haastateltavan välille (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 41). Edelleen Ruusuvuori ja Tiittula (2005) korostavat että nauhoituksen ansiosta haastattelun raportointi on tarkempaa. He korostavat myös, että huolellinen valmistautuminen takaa onnistuneen aineiston ja onnistunut aineisto on sen käytön kannalta ratkaisevan tärkeää. Haastattelijan on myös kerrottava haastateltavilleen totuudenmukaisesti haastattelun tarkoituksesta luottamuksellisuuden vuoksi. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 15, 17.)

Strandellin (2010) mukaan tutkimuksen suosituspaiikka on metodologis-eettisestikin merkittävä. Hän kirjoittaa lasten tutkimisesta eri instituutioiden puitteissa, kuten koulu tai päiväkotit. Tällöin tutkimuksen paikan valintakin on luonnollista sijoittaa päiväkodin tai koulun tiloihin. Lasten tavoittaminen on helppoa koulun kautta ja itse tutkimuksen sijoittaminenkin koulun tiloihin on käytännöllinen valinta. Tässä tutkimuksessa nuorten rekrytoiminen tutkimukseeni tapahtui etsivän nuorisotyön kautta, joten luonteva paikanvalinta teemahaastattelujen toteuttamiselle oli etsivän nuorisotyön tilat.

Haastattelutilanteet olivat pääsääntöisesti hyvin onnistuneita. Nuoret olivat motivoituneita keskustelemaan omista käsityksistään ja kokemuksistaan etsivään nuorisotyöhön liittyen. Muutaman kysymyksen kohdalla nuori tiedonantaja vastasi ”en tiedä” ja se haastoi minut tutkijana miettimään tarkentavia kysymyksiä ja motivoimaan nuorta haastavan kysymyksen kanssa. Kokemukseni mukaan haastattelutilanteet olivat luottamuksellisia ja

keskustelu nuoren ja tutkijan välillä luontevaa. Muutama nuori jännitti aluksi tutkimuksen nauhoittamista, mutta haastattelun edetessä jännitystä ei enää ollut havaittavissa. Yhden nuoren kohdalla harkitsin uuden haastattelun järjestämistä, koska minulle jäi tunne ettei haastattelutilanne ollut täysin onnistunut. Aineiston analysointivaiheessa totesin kuitenkin, että aineistoa oli riittävästi. Niikon (2003, 32) ohjeiden mukaisesti haastattelu etenee haastateltavan vastausten suunnasta ja haastattelija voi pyytää tarkentavilla kysymyksillä, kuten mitä tarkoitat, täsmentämään vastausta. Minäkin pyrin tutkijana tarkentaviin lisäkysymyksiin haastattelutilanteissa saadakseni mahdollisimman kattavat vastaukset.

4.7 Aineiston litterointi ja nimeäminen

Aloitin aineiston analysoimisen (ks. Kuvio 2, sivu 32) litteroimalla nauhoitteen tekstimuotoon. Litterointi oli mahdollisimman yksityiskohtainen, sanasta sanaan ja litteroin myös omat nuorille esittämäni kysymykset. Tein litteroinnin aikana erillisiä muistiinpanoja aineistosta nousseista nuorten kertomuksista, kiinnostavista asioista tai asiakokonaisuuksista. Säilytin nauhoitteet litteroinnin jälkeen, mikäli analysoinnin jossakin vaiheessa tulee tarvetta palata keskustelujen sisältöihin. Ruusuvuori (2010) avaa litteroinnin käsitettä kuvaamalla litteroinnin olevan aineiston muuntamista puheesta tai kuvasta tekstimuotoon. Hänen mukaansa litterointi on myös oivallinen keino tutustua aineistoon. Litteroinnissa nauhoitettua aineistoa kuunnellaan yhä uudelleen ja uudelleen sanatarkasti ja samalla kirjataan omia havaintoja tekstiksi. Litteraatio on vain muistamisen ja yksityiskohtien havaitsemisen väline ja ensisijainen analysoitava aineisto on keskustelun nauhoite. Litteroinnin tarkkuus on sidoksissa tutkimusongelmaan esimerkiksi keskusteluanalyysissä ja vuorovaikutusta tutkitessa on syytä olla erityisen tarkka. Mikäli kiinnostus kohdistuu pelkästään asiasisältöihin vähempikin litterointitarkkuus riittää. Ruusuvuori korostaa kuitenkin, että tällöinkin on syytä kirjata myös haastattelijan puheenvuorot. (Ruusuvuori 2010, 275, 424–245.)

Ruusuvuori ja Tiittula (2005, 17) ohjeistavat, että on hyvin tärkeää suojata tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden anonymiys. On tärkeää ettei yksityishenkilöiden henkilöllisyys käy raportointivaiheessa ilmi ja tämän turvaamiseksi henkilöiden nimet ja muut tunnistamisen mahdollistavat tiedot on muutettava. Olen nimennyt litteroidut aineistot Po1, Po2 ja Ty1–Ty6 eli haastatellut pojat ovat tunnisteella Po, tytöt muotoa Ty ja perässä oleva numero erottaa kummasta pojasta ja kenestä tytöstä on kyse.

4.8 Omista ennakkokäsityksistä vapautuminen

Olen seurannut etsivää nuorisotyötä hyvin läheltä ja työmuoto on minulle erittäin tuttu. Fenomenografiseen tutkimukseen kuuluu omista ennakkoasenteista vapautuminen ja niiden poissulkeminen. Fenomenografisessa tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita toisen asteen näkökulmasta. Painopisteenä ovat toisten ihmisten tavat kokea asioita. Tämän vuoksi on erittäin tärkeä sulkeistaa pois tutkijan omat näkökulmat ja kokemukset tutkittavasta ilmiöstä. Fenomenografisessa tutkimuksessa tutkija on oppijan roolissa, joka etsii ilmiölle merkityksiä ja rakenteita. (Niikko 2003, 25, 31, 35.)

Mietin tutkimukseen ryhtyessäni ja sen eri vaiheissa omia käsityksiäni etsivästä nuorisotyöstä. Halusin valita minua kiinnostavan aiheen tutkimusaiheeksi, vaikka tiedostin että oma sidonnaisuus saattaa tulla tutkimusprosessin aikana haasteeksi. Omista käsityksistäni vapautumisen vuoksi avaan niitä myös tutkimusraportissa. Olen aikoinaan omassa työssäni havainnut tarpeen etsivälle nuorisotyölle, koska minulle tuli toistuvasti huolestuneita yhteydenottaja opintonsa keskeyttäneistä nuorista, joita haluttiin saada työpajatoimintaan mukaan. Olen ollut valmistelemassa hankehakemusta etsivän työparitoiminnan käynnistämisestä yhdessä ohjausryhmän kanssa. Hakemuksemme hyväksyttiin ja sain etsivän nuorisotyöntekijän työparikseni. Etsivän nuorisotyön ideologia, lainsäädäntö ja työn tekemisen muodot ovat tulleet minulle hyvin tutuiksi. Minulle on muodostunut positiivinen käsitys etsivästä nuorisotyöstä ja koen useiden nuorten saaneen elämäntilanteeseensa apua etsivän nuorisotyön kautta. Tutkijana minun täytyi kuitenkin vapautua näistä käsityksistäni. Omien käsitysteni myöntäminen, tiedostaminen ja auki kirjoittaminen auttoivat minua tässä vapautumisprosessissa. Tutkijana minulle on tärkeää olla aidosti avoin nuorten tuottamille käsityksille ja kokemuksille. Halusin saavuttaa toisen asteen näkökulman tutkittavasta ilmiöstä eli päästä sisälle nuorten näkökulmaan.

4.9 Fenomenografisen tutkimuksen analyysimalli

Aloitin aineiston analysoinnin vaiheittain kuvion 2 mukaisesti (ks. Kuvio 2). Tutustuin tutkimuksen aineistoon huolellisesti päästäkseni sisälle nuorten käyttämiin ilmaisuihin. Tutkimusnauhoitteiden tarkka kuuntelu aineiston analysoinnin ensimmäisessä vaiheessa, litteroidessa, oli hyvä keino tutustua aineistoon. Litteroitaessa sanatarkasti nauhoitetta täytyy kuunnella useita kertoja ja tämä auttoi minua aineistoon perehtymisessä. Fenomenografisessa tutkimuksessa tavoitteena on päästä osaksi tutkittavien elämismaailmaa (Niikko

2003, 33–38). Tutkimuksen nauhoitteita oli kahdeksan kappaletta ja ne olivat kestoiltaan kahdeksasta minuutista seitsemääntoista minuuttiin.

Kirjoitin muistiinpanoihin yksittäisiä sanoja, kokonaisia lauseita ja tein alleviivauksia litteraatteihin. Analysoinnin edetessä tiivistin litteraateista merkityksellisiä ilmaisuja taulukossa 3 esittämäni tiivistyksen mukaisesti. Pyrin säilyttämään alkuperäisen sanoman, mutta tiivistämään nuorten käyttämää puhekieltä niin että heidän sanomansa merkitys jää jäljelle (ks. Taulukko 3). Aineiston redusoinnissa analysoitavaa informaatiota pelkistetään eli aineistosta karsitaan tutkimuksen kannalta epäolennainen pois. Aineiston pelkistämistä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistosta jätetään jäljelle tutkimustehtävälle oleelliset käsityksiin viittaavat merkitykselliset ilmaisut. Pelkistäminen on informaation tiivistämistä ja kuvaavien ilmaisujen etsimistä. Käytännössä pelkistämistä voi tehdä alleviivaamalla aineistoa erivärisillä kynillä. (Tuomi & Sarajärvi 2003, 111–112.) Niikko (2003, 20) kertoo reduktion olevan keino selvittää ilmiön olennaisin rakenne.

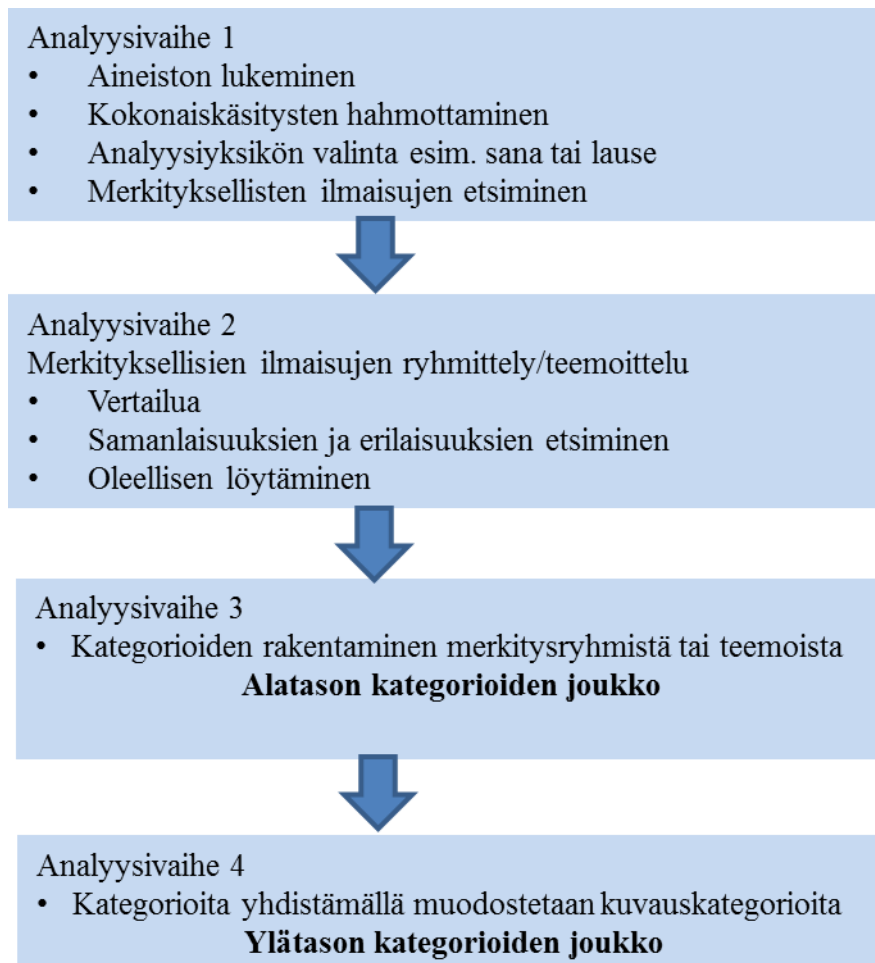
Taulukko 3.
Merkityksellisten ilmaisujen muodostaminen

Alkuperäinen ilmaisu	Merkityksellinen ilmaisu
”Edelleen koulutusta vailla, että se pitäis sitten kuitenkin”	Ei koulutusta
”Siis joo on paljon positiivisempi koulua kohtaan”	Positiivisempi koulua kohtaan
”No nyt määhän oon vihdoon valmistunut”	Valmistunut ammattiin
”Eipä paljon paremmin vois oikeastaan mennä, kun on se koulu ja alko taas työ siihen ohelle”	Ei voisi paremmin mennä
”Parempaan suuntaan tässä ollaan koko ajan menossa”	Parempaan suuntaan menossa

Fenomenografisessa tutkimuksessa kiinnostus on koko ajan käsitysten ilmaisuissa eikä niinkään niitä tuottaneissa tutkittavissa. Analyysin toisessa vaiheessa aineistosta nousseita merkityksellisiä ilmaisuja ryhmitellään, vertaillaan ja pyritään löytämään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Tässä vaiheessa ollaan kiinnostuneita tutkimusongelmien kannalta merkityksellisistä ilmaisuista, jotka viittaavat käsityksiin. (Niikko 2003, 33–38.)

Kolmannessa vaiheessa keskityin aineiston erilaisten merkitysten kokoamiseen merkitysryhmiksi eli kategorioiksi. Kategoriat muodostetaan sisällön perusteella ja niiden liittäisyyttä pyritään välttämään. Käytännössä tein analysoinnin vaiheita lyijykynän, värikyntien ja ruutupaperin kanssa. Kokosin muistiinpanoihin sanoja, lauseita sekä sitaatteja,

joita lähdin rajaamaan aihepiirin mukaan kokonaisuuksiksi ja merkitsin samaa tarkoittavia ilmaisuja samoilla väreillä. Näin sain muodostettua merkityksellisistä ilmaisuista alatasen kategorioita. Analysoinnin neljännessä vaiheessa alatasen kategoriat yhdistetään ylätasen kategorioiden joukoksi. Tavoitteena oli tiivistää ja tehdä yhteenveto aineistosta. Tämän tutkimuksen aineiston tiivistäminen ylätasen kategorioihin (ks. Kuvio 3, sivu 38) näkyy konkreettisimmin aineiston tuloksia esittelevässä luvussa. (Niikko 2003, 33–38.)

Kuvio 2 . Analyysiprosessin vaihteita (Niikko 2003, 33-38) mukaan.

Fenomenografisessa kirjallisuudessa kategorioiden joukkoja saatetaan kutsua myös kuvauskategorioiksi. Kuvauskategoriat ovat tutkimuksen tuloksia, varsinkin jos ne onnistuneesti kuvaavat aineistosta nousseita erilaisia käsitystyyppejä. Tärkeää on että erilaiset kategoriat kuvaavat käsitysten merkityssisältöjä. Oikeiden, sisältöä mahdollisimman tarkkaan kuvaavien kategorioiden löytyminen voi vaatia pitkääkin tarkastelua ja ryhmittelyn korjaamista. (Järvinen & Järvinen 2004, 85.) Kategorointi on riittävän kattava mikäli

kaikki yksittäisetkin käsitysten ilmaisut menevät sen sisälle. Tutkijan täytyy olla oikeudenmukainen kategorioinnissa eikä mitään merkityksellistä voi jättää aineiston tiivistämisessä huomiotta. Riittävä kategoriointi ja eroavaisuuksien huomioiminen on merkityksellistä tutkimuksen luotettavuuden kannalta. (Huusko & Paloniemi 2006, 169.) Käytin paljon aikaa löytääkseni sopivat kuvauskategoriat, joiden sisälle merkitykselliset käsitysten ilmaisut sijoittuivat, niin ettei mitään oleellista jäänyt kategorioiden ulkopuolelle.

Niikko (2003, 38) selventää, että kuvauskategoriat muodostuvat lopullisen analyysin seurauksena, eikä niitä voida rakentaa tutkittavasta ilmiöstä olevan esiymmärryksen perusteella. Olen pyrkinyt aineiston analyysissä tarkkuuteen ja huolellisuuteen, jotta kaikki merkitykselliset käsitysten ilmaisut sopisivat kategorioiden joukkoihin ja näin ollen kaikki aineistosta nouseva merkityksellinen informaatio tulee huomioiduksi. Olen ollut avoin kategorioiden suhteen ja lisännyt niitä tarvittaessa tutkimuksen analyysin edetessä. Aineiston liiallinen tiivistäminen saattaa olla informaation säilymisen kannalta haitallista. Järvisen ja Järvisen (2004, 84) ohjeistuksen mukaan tekstien analyysissä pitää pyrkiä säilyttämään haastattelujen tyypilliset piirteet ja ominaisuudet. Olen säilyttänyt alkuperäistä nuorten kertomaa käyttäessäni suoria lainauksia tutkimushavaintojen esittelyssä. Lainaukset sisältävät murre sanoja ja näin ollen nuorten ääni kuuluu sitaattien muodossa läpi koko tutkimushavaintojen raportoinnin.

5 Tutkimushavainnot

Tutkimuksen havaintojen esittely etenee tutkimusongelmalähtöisesti. Esittelen aineistosta nousevat tulokset niin, että alaongelmiin tulee vastattua. Tutkimukseni teemakysymykset on muodostettu vastaamaan tutkimuksen alaongelmiin. Alaluvussa 5.1 esittelen taustakysymyksien 1-3 vastaukset. Alaluvussa 5.2 esittelen vastaukset tutkimuksen alaongelmiin 1., 2. ja 3. Alaluvussa 5.3 esittelen vastaukset tutkimuksen alaongelmiin 4., 5. ja 7. Alaluvussa 5.4 esittelen vastaukset tutkimuksen alaongelmiin 6. ja 8. Alaluvut 5.5 ja 5.6 käsittelevät nuorten käsityksiä etsivän nuorisotyön luotettavuudesta ja millaista muuta apua nuoret olisivat toivoneet eli vastaavat tutkimusongelmiin 9. ja 10. Tutkimusongelma ja tutkimuksen alaongelmat esitetään tämän tutkimusraportin luvussa 4. Teemahaastattelun runko esitetään liitteessä 3. Käytän tutkimushavaintojen esittelyssä taulukoita, kuvioita sekä tekstiä, joilla avaan päätelmiäni. Olen käyttänyt suoria sitaatteja aineistosta tutkimuksen havaintojen elävöittämiseksi ja saadakseni nuorten äänen kuuluviin.

5.1 Tutkimukseen osallistuneiden taustatiedot ja asiakassuhteiden kestot

Tähän tutkimukseen haastateltiin 8 nuorta, 2 poikaa ja 6 tyttöä. Iältään tutkimukseen osallistuneet etsivän nuorisotyön asiakkaat olivat 18–26-vuotiaita nuoria ja haastateltujen nuorten laskennalliseksi keski-ikäksi muodostui 21,75 vuotta. Nuorten asiakkuuksien kestot etsivässä nuorisotyössä vaihtelivat yhdeksästä kuukaudesta viiteen vuoteen. Asiakkuuden keston laskennalliseksi keskiarvoksi muodostui 2 vuotta ja 4 kuukautta. Asiakassuhteiden syvyys ja näkemisen tiheys vaihteli nuorilla kerran viikossa toistuvista tapaamisista harvemmin toistuviin tapaamisiin.

”Noin kerran kuukaudessa, musta tuntuu että välillä oli tihämpäänkin jossain välissä oisko ollu parin viikon välein ne.” (Ty5)

Näkemisen tiheyden arvioitiin myös vaihdelleen ja nuorten käsityksen mukaan näkemisen tiheyteen on vaikuttanut tarvittu avun määrä. Sitäkin seikkaa tuotiin esille, ettei varsinaiselle avulle ole enää niin suurta tarvetta, mutta etsivään nuorisotyöntekijään pidettiin muuten vaan yhteyttä käymällä kahvilla.

”Monesti mietitään että mitähän sitä keksis niin käydäänpä kahvilla [...] tilalla.” (Ty2)

Tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli ollut asiakassuhde yhteensä neljän eri etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Nuorten käsityksen mukaan asiakkuus oli siirtynyt eri kunnan etsivään nuorisotyöhön muuton yhteydessä. Nuoret toivat esille kahdenlaista käsitystä asiakkuuden siirtymiseen: 1) suhtautumisen kerrottiin olleen aluksi varauksellista ja 2) asiakkuuden siirtämistä toisen kunnan etsivään nuorisotyöhön oli itse pyydetty.

”Ne oikeastaan autto siinä vaiheessa kun alkoi meneen huonommin, tuli sellainen joku pieni kohta siinä, olin heti yhteydessä etsivään nuorisotyöntekijään että kuka ois täällä uudella paikkakunnalla kenelle vois mennä sitten. Soitto tuli mulle sitten että pääsenkö juttelemaan.”(Po1)

5.2 Ilmoituksen tekijä ja nuorten ajatukset ilmoittamisesta

Tämän tutkimuksen alaongelmina oli saada selville: 1. mikä on nuorten käsitys siitä kuka heidät on ilmoittanut etsivään nuorisotyöhön (ks. Taulukko 4), 2. miten heihin otettiin yhteyttä (ks. Taulukko 5) ja 3. mitä he ajattelevat ilmoittamisesta. Kaksi eniten mainittua ilmoittajaa oli nuori itse ja toisen asteen oppilaitos. Mikäli nuori oli itse ollut yhteydessä etsivään nuorisotyöhön, hän ilmoitti soittaneensa tai tulleen käymään etsivän nuorisotyön tiloissa. Toisen asteen oppilaitokselta ilmoitus oli tehty opintojen keskeytyessä.

”Varmaan koululta siinä vaiheessa kun mää lopetin koulun, silloin ekan kerran.” (Ty2)

Taulukko 4. Nuoren ilmoittajat etsivään nuorisotyöhön.

Ilmoittaja	Mainintojen määrä
Nuori itse	3
Toisen asteen oppilaitos	3
Perhetuttu	1
Asiakkuus siirtyi toisen kunnan etsivältä	1
Yhteensä	8

Nuorten käsityksistä tuli myös ilmi, että asiakkuus oli saanut alkunsa perhetutun aloitteesta. Asiakkuus oli saattanut alkaa myös siten, että se oli siirtynyt toisen kunnan etsivästä nuorisotyöstä uuden asuinpaikkakunnan etsivään nuorisotyöhön. Ensimmäisessä asuinkunnassa ilmoituksen oli tehnyt nuoren käsityksen mukaan ilmeisesti sosiaalityöntekijä, joka oli ollut perheeseen yhteydessä.

”Tavallaan niinkö sosiaalityöntekijä, en muista sen ammattinimikettä. Se kävi meillä [...] jutteleen ja ohjas mut sinne.” (Ty6)

Halusin tarkentaa käsitystä perhetutun ilmoittamisesta, koska tämä ilmoitus oli selkeästi muista ilmoituksista poikkeava tapa olla yhteydessä etsivään nuorisotyöhön. Nuoren käsityksen mukaan ilmoittaminen oli kuitenkin tapahtunut yhteisymmärryksessä ja nuoren omasta tahdosta. Asiasta oli keskusteltu kotona vanhemman kanssa ja ilmoittamiselle oli ollut molempien suostumus.

”...ei se oikeastaan ollut ilmianto, ite halusin. Ihan me isän kanssa sovittiin näistä, kun se tietää, ettei se mun selän takana tee tuommoista. Mää en sitten osallistuis niihin.”(Po1)

Vastaajien käsityksistä nousi esille, että yhteydenotto oli aluksi jännittänyt, koska ei ollut täyttä varmuutta mistä etsivässä nuorisotyössä on kyse. Facebookissa tavoittelu (ks. Taulukko 5) oli vastaajien käsityksen mukaan yleisin tapa tavoitella nuoria. Mikäli ilmoitus oli tullut toisen asteen oppilaitoksista, oli nuorella ollut esitieto ilmoituksen tekemisestä, joten etsivän nuorisotyöntekijän yhteydenotto ei ole tullut yllätyksenä. Yhteydenottoon oli osattu varautua ja etsivän nuorisotyön asiakkuuteen siirtyminen oli ollut oppilaitoksen kanssa yhdessä sovittua.

”Silloin mää keskeytin ja silloin [...] kuraattori sano, että mennä [...] etsivään työhön jutteleen” (Ty1)

Taulukko 5. Yhteydenottokeino.

Tavoittelukeino	Mainintojen määrä
Etsivä nuorisotyöntekijä laitto facebook -viestin	3
Etsivä nuorisotyöntekijä soitti	2
Yhteensä	5

Aika moni nuori oli hakeutunut itse etsivän nuorisotyön asiakkuuteen, joten heiltä ei ollut merkityksellistä kysyä mitä mieltä he ovat etsivään työhön ilmoittamisesta. Itsenäisesti asiakkuuteen hakeutuminen voidaan tulkita niin, että heillä on ollut etsivästä nuorisotyöstä positiivinen käsitys ja avun tarve, joka on johtanut etsivään työhön hakeutumiseen (ks. Taulukko 6). Vertasin aineistosta itse etsivän nuorisotyön asiakkuuteen hakeutuneiden käsityksiin saadusta avusta. Vastaajien käsityksien mukaan etsivään nuorisotyöhön oli hakeuduttu koulu- ja opiskeluasioihin ja itsenäistymiseen liittyvissä asioissa. Aineistoon tutustuminen osoitti kuitenkin, että vaikka varsinainen etsivään työhön hakeutumisen syy oli

ollut koulu- ja opiskeluasiat, oli apua koettu saadun myös päihde- tai mielenterveysasioihin sekä itsenäistymisen tukemiseen. Tämä ilmenee tämän tutkimuksen luvussa 6 tulosten koontia esittelevässä taulukossa (ks. Taulukko 8, sivu 46) tiedonantajan Ty5 sarakkeesta, saatuun apuun liittyvissä käsityksissä (Saatu apu).

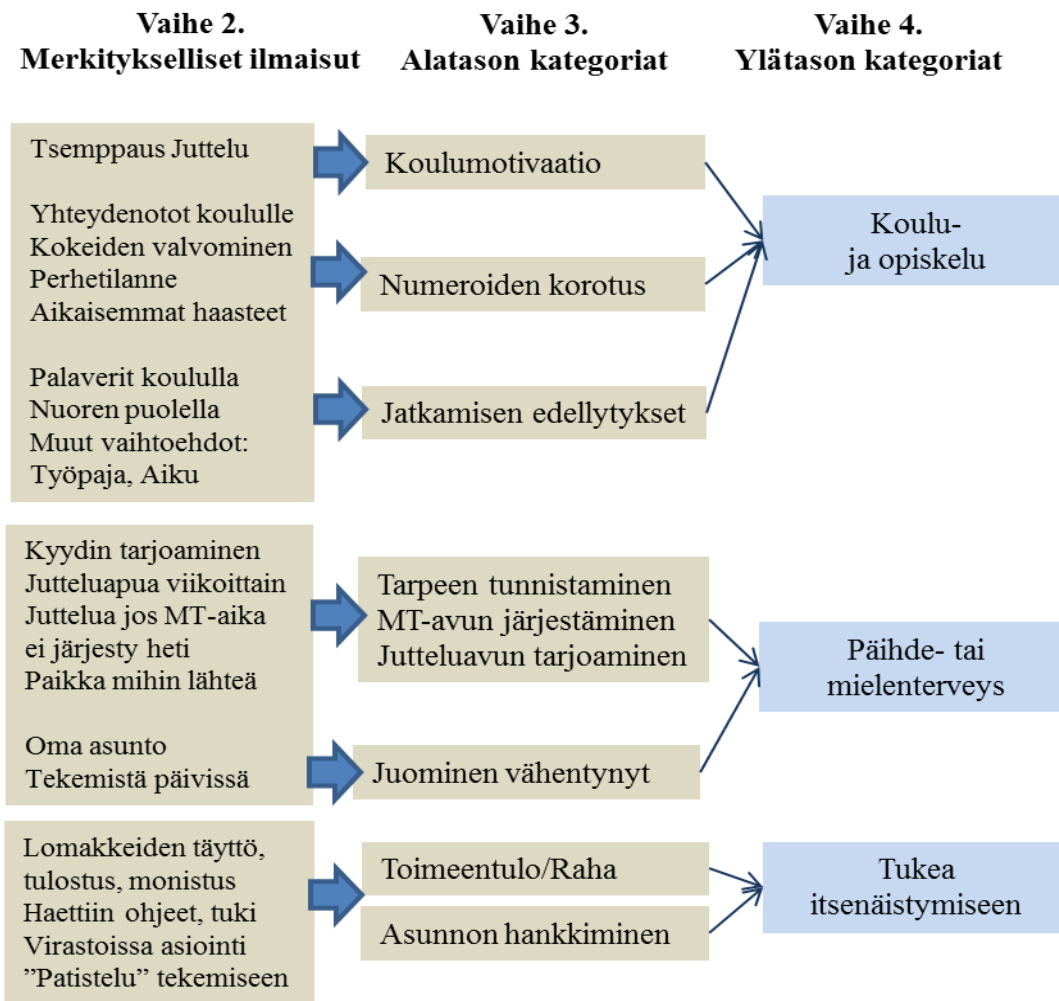
Taulukko 6. Itse asiakkuuteen hakeutuneen nuoren avuntarve.

Sitaatti haastattelusta	Nuori	Ylätason kategoria
"Kaikki ohjeet täältä, että vähän tietääkin jostakin jotakin	Po2	Itsenäistymisen tukeminen
"Mää oon saanu täällä tehdä ne kokeet niin ei ole tarvinnut [...] lähteä niitä tekemään"	Ty4	Koulu- ja opiskeluasiat
"Silloin tulin käymään täällä kun olin vähän epävarma pääsenkö opiskelemaan"	Ty5	Koulu- ja opiskeluasiat

Seuraavassa alaluvussa käsitellään tarkemmin nuorten käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä saadusta avusta.

5.3 Nuorten käsitykset heidän saamastaan avusta

Tämän tutkimuksen alaongelmana 4. oli selvittää millaista apua nuoret ovat kokeneet esivältä nuorisotyöltä saaneensa. Nuorten käsitykset heidän saamastaan avusta -alaongelmaa pystyi fenomenografisen aineiston analysointimallin mukaisesti tiivistämään kolmeen ylätason kategoriaan: 1) koulu- ja opiskeluasiat 2) päihde- ja mielenterveysasiat sekä 3) itsenäistymiseen liittyvien asioiden hoitaminen (ks. Kuvio 3).

Kuvio 3. Nuorten käsitykset avusta.

Koulu- ja opiskeluasioihin liittyvissä asioissa alatason kategorioiksi muodostui koulumotivaation hoitaminen, peruskoulun numeroiden korotus sekä opiskelujen jatkamisen edellytysten miettiminen. Koulumotivaatiota oli hoidettu keskustelemalla, tsemppaamalla sekä koulutehtävien tekemisistä juttelemalla. Etsivä nuorisotyöntekijä oli ollut myös mukana koululla miettimässä opiskelujen jatkamisen edellytyksiä sekä jatkumahdollisuuksia työpajalta tai aikuiskoulutuksen puolelta mikäli opiskelut keskeytyvät. Etsivän nuorisotyöntekijän tarjoama autokyyti oli myös auttanut koululla olleeseen palaveriin pääsemisessä ja kyytiapu oli koettu merkitykselliseksi palaveriin pääsemisen kannalta. Etsivän nuorisotyöntekijän mukana olemisesta oli ollut hyvät kokemukset ja hänen koettiin olleen asioissa nuoren puolella.

"Se minkätakia [...] oli monesti mukana, kun mää en kestäny enää kuunnella, meni hermot ihan totaalisesti." Ty2

Numeroiden korotuksiin liittyvää apua olivat olleet yhteydenotot koululle sekä kokeiden tekeminen etsivän nuorisotyön tilalla. Kotona tapahtuva opiskelu koettiin perhetilanteen

sekä aikaisemmin haastavaksi todetun koulunkäynnin vuoksi hyväksi tavaksi korottaa peruskoulun päättötodistuksen numeroita. Kokemuksen mukaan etsivän nuorisotyöntekijän yhteydenotto koululle oli nopeuttanut koulun reagointia asioiden hoitamisessa.

”Aluksi määhän ite vaikka laitoin sähköpostia ja jos ei vastattu, niin [...] etsivä laitto niin heti vastas. Pittää vaan ruveta ite pommittaan niitä ja jos ne ei vastaa niin sitten [...]lle taas sanoa että pistäppä.” Ty4

Päihde- ja mielenterveysapu oli koettu tarpeen tunnistamiseen, avun järjestämiseen ja jutte- luun liittyväksi. Mikäli mielenterveyspalveluihin ei ollut jostain syystä saatu aikaa järjes- tymään oli etsivän nuorisotyöntekijän kanssa tavattu viikoittain. Etsivä nuorisotyöntekijä oli myös tarjoutunut käyttämään nuorta mielenterveyshoitajan vastaanotolla. Etsivän nuo- risotyöntekijän tapaamisten oli koettu auttavan, koska oli saatu jutella kuulumisista ja saatu apua asioiden hoitamiseen. Hyväksi koettiin se että oli ollut pakko poistua kotoa sovitulle ajalle. Toisaalta koettiin, että oman asunnon saaminen, tekemisen löytyminen ja juttelut etsivän nuorisotyöntekijän kanssa, olivat vaikuttaneet vähentävästi alkoholin juomiseen.

”Jos määhän en ois tullu jutteleen niin oisinko vieläkin juomassa jossain.” Po1

Etsivän nuorisotyön koettiin auttaneen ja tukeneen nuoria itsenäiseen elämään. Itsenäiseen elämään käsitettiin liittyvän oman asunto ja toimeentulo. Etsivä nuorisotyö oltiin koettu avuksi lomakkeiden monistamisessa, tulostamisessa, täyttämässä ja virastoihin toimittamisessa. Itsenäistymisestä kertovasta aineistosta esille nousi kaksi eroavaisuutta: 1) käsitys että ohjeet ja neuvot riittävät, jotka saatuaan halutaan itse hoitaa asiat saatujen ohjeiden mukaan, 2) käsitys että etsivä nuorisotyöntekijä voi hoitaa asioita nuoren puolesta tai nuoren kanssa yhdessä.

”Kaikkia nuija mistä asuntoja haetaan ja sitten Kelan ja kaikkia nuija lappuja täytetty sossuun. Ei se ois yksin silloin alussa onnistunu.” Ty2

Etsivältä nuorisotyöntekijältä saatu ”patistelu” eli eräänlainen tekemiseen kehottaminen oltiin koettu hyväksi keinoksi opetella hoitamaan asioita itsenäisesti. Itsenäistymiseen saaduksi avuksi koettiin myös kuuluneen asioiden hoitamisen tukeminen, ettei nuoren tarvitse itse muistaa tehdä kaikkea, vaan etsivä nuorisotyöntekijä on kertomassa mitä kaikkea täytyy muistaa hoitaa.

”Varmaan semmoinen tuki tavallaan niinku ei tarvinnu yksin muistaa tehdä kaikkea, oli joku vähän niinku sanomassa, että sun pitää tehdä tuo ja tuo.” Ty2

Tämän tutkimuksen haastatteluaineistosta ei saatu vastausta tutkimuksen alaongelmaan 5., jonka tarkoituksena oli selvittää mitä muuta nuoret ovat tehneet etsivän nuorisotyöntekijän kanssa. Alanen & Kotkavuori (2015, 64-65) esittelevät Vamoksen tarjoamia muita etsivän nuorisotyön tarjoamia palveluita, kuten retket ja leirit sekä ryhmä- ja harrastustoiminnat. Tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten aineistosta ei kuitenkaan noussut esille muihin palveluihin osallistumista. Tämä saattaa johtua siitä, että Puurosen (2014, 23) mukaan etsivän nuorisotyön työskentelytavat saattavat vaihdella alueellisesti paljonkin. Toisaalta tutkimusongelman ratkaisemattomuus voi johtua myös siitä, että kokemattomana tutkijana en osannut muotoilla teemakysymystä niin, että tutkimuksen alaongelmaan 5. olisi saatu vastaus tarkentavia kysymyksiä esittämällä. Tutkimuksen alaongelmana 7. oli selvittää mikä yhdessä tekeminen on auttanut nuoria eniten. Nuorten vastaukset liittyivät kuvion 3 mukaisten asioiden hoitamiseen ja joiden hoitamista koettiin olleen eniten apua.

5.4 Käsitukset elämäntilanteesta ja sen muutoksista

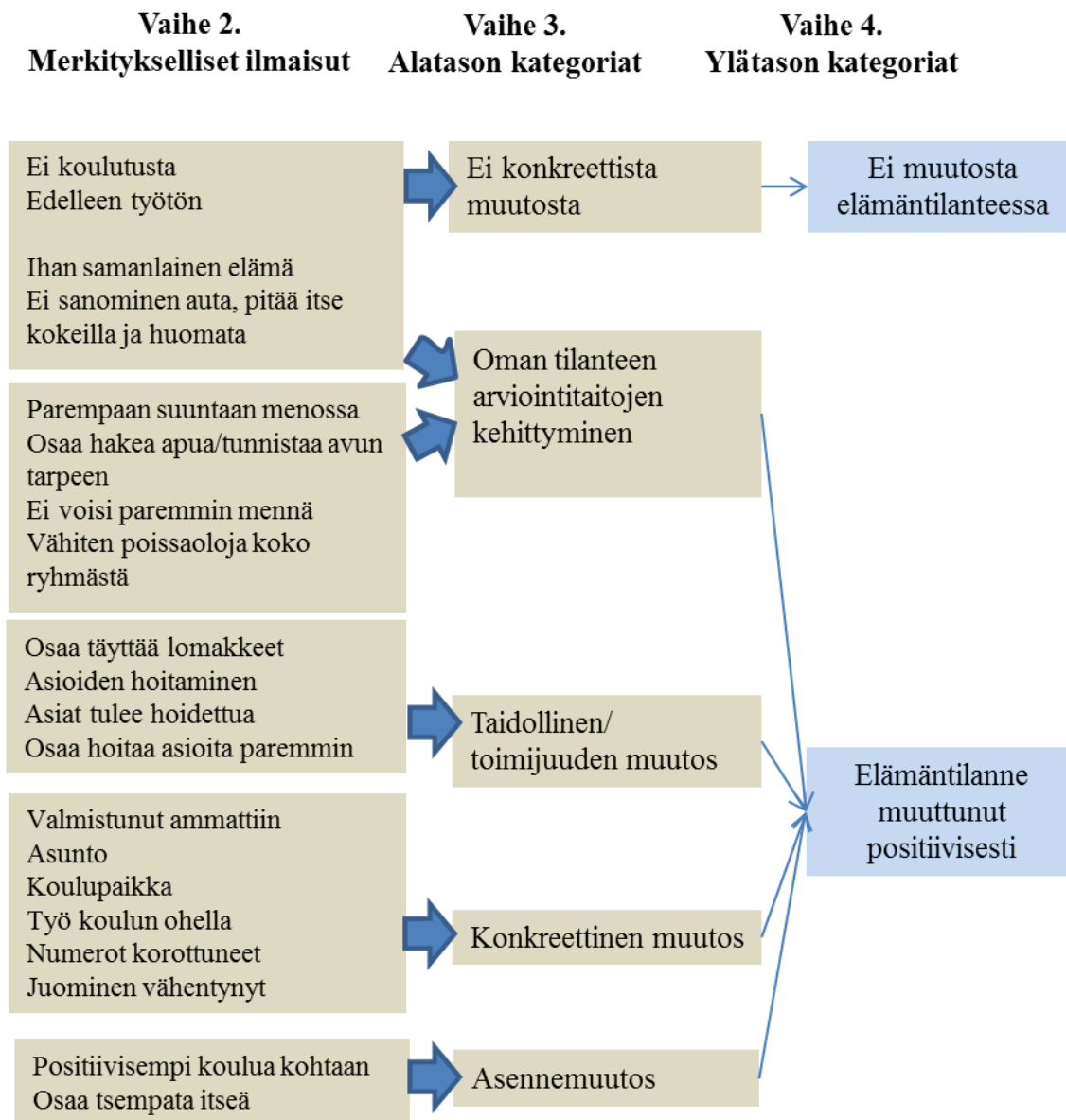
Tutkimukseni alaongelmana 6. oli selvittää kokevatko nuoret, että etsivästä nuorisotyöstä on ollut heille apua ja alaongelmana 8., kokevatko nuoret elämäntilanteensa muuttuneen. Nuoret kuvasivat käsitystään elämäntilanteen muutoksesta hyvin monipuolisin merkityksellisin ilmaisin (ks. Kuvio 4). Ylätason kategorioita muodostui kaksi: 1) Ei muutosta elämäntilanteessa ja 2) elämäntilanteen positiivinen muutos. Kuvaukset joissa kerrottiin ettei edelleenkään ole koulu- tai työpaikkaa, kuvaavat nuoren käsitystä ettei konkreettista muutosta elämäntilanteessa ole koettu tapahtuneen etsivän nuorisotyön asiakkuuden aikana. Merkityksellisistä ilmaisuista jossa elämäntilannetta kuvataan samanlaisiksi pystyy tulkitsemaan alatason kategoriaksi nuoren oman tilanteen arviointitaitojen kehittyneen. Arviointitaitojen kehittymisestä kertovia ilmaisuja olivat; parempaan suuntaan menossa, osaan hakea apua, vähiten poissaoloja koko ryhmästä, ei koulutusta, edelleen työtön, ihan samanlainen elämä ja ei sanominen auta vaan pitää itse kokeilla ja huomata.

*”Ei kai se sillee niinku paras mahdollinen ole, mutta parempaan suuntaan tässä ollaan koko ajan menossa, en osaa oikein muuten sitä kuvata”*Ty6

Taidollisesta muutoksesta sekä toimijuuden lisääntymisestä omassa elämässä kertoivat nuorten ilmaisut, joissa heidän käsitystensä mukaan taidot asioiden hoitamisessa olivat

lisääntyneet sekä ilmaisu jossa lomakkeiden täyttämisen kerrottiin onnistuvan itsenäisesti. Nuorten käsitysten mukaan heidän omassa elämässään oli tapahtunut etsivän nuorisotyön avun myötä konkreettisia muutoksia kuten: Ammattiin valmistuminen, asunnon saaminen, koulupaikan löytyminen, numerot olivat korottuneet sekä juomisen koettiin vähentyneen. Alatoson kategoriassa, joka kuvaa asenteissa tapahtunutta muutosta nuorten merkitykselliset ilmaisut ovat: Asenne koulua kohtaan on positiivisempi ja oman itsensä motivoinnista ja tsemppaamisesta kertovat ilmaisut.

”Ihan samanlainen mun elämä on, mutta siis joo oon paljon positiivisempi koulua kohtaan ollu mitä mä en varmaan ois, jos en ois käyny”Ty1

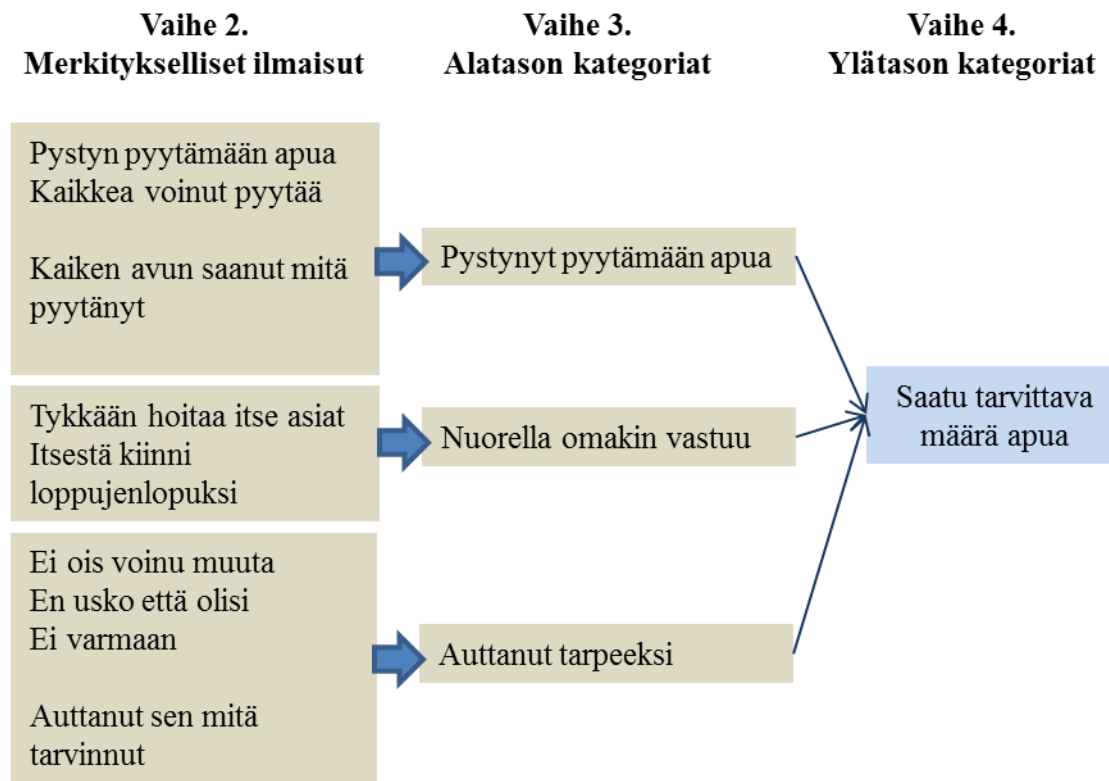

Kuvio 4. Nuorten omaan elämäntilanteeseen liittyvät käsitykset.

5.5 Muu avuntarve

Tutkimuksen alaongelmana 9. oli selvittää onko nuorilla ajatuksia millaista muuta apua nuoret olisivat etsivältä nuorisotyöltä toivoneet. Nuoret kokivat että etsivä nuorisotyö on tarjonnut heille tarvittavan määrän apua (ks. Kuvio 5). Merkitykselliset ilmaisut tiivistettiin alatason kategorioiksi, joista havaittiin seuraavat käsityserot: 1) pystynyt pyytämään apua, 2) nuorella oma vastuu asioiden hoitamisessa, ja 3) auttanut tarpeeksi.

”Ei kai siinä muuta ois voinu tehdä, itestä kai ne loppujenlopuksi on kiinni.” Ty2

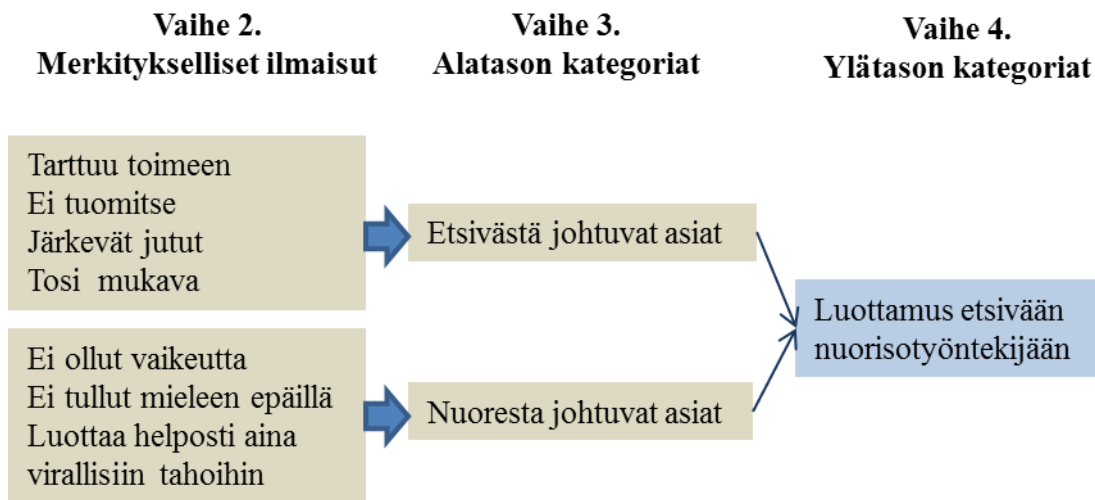

Kuvio 5. Nuorten käsitykset muusta avuntarpeesta suhteessa etsivään nuorisotyöhön.

5.6 Nuorten luottamuskäsityksiä

Tutkimusongelmaa 10. selvitetessä nuorten luottamuskäsityksissä ei tullut ilmi eroavaisuuksia, sillä nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö on luotettavaa. Eroavaisuutena käsityksissä oli, koettiinko luottamuksen syntyneen 1) itsestä vai 2) etsivästä nuorisotyöntekijästä johtuen. Analyysin vaiheessa 3 (ks. Kuvio 6) merkitykselliset ilmaisut kuten, tarttuu toimeen, ei tuomitse, järkevät jutut sekä tosi mukava, pystyi kategorioimaan etsivästä nuorisotyöntekijästä johtuviksi käsityksiksi. Puolestaan ilmaisut; ei ollut vaikeutta, ei tullut mieleen epäillä tai luottaa helposti virallisiin tahoihin, pystyi kategorioimaan nuoresta johtuviin käsityksiin. Ylätason kategoriaksi muodostui käsitys, että etsivä nuorisotyöntekijä koetaan luotettavaksi.

”Joo, on [...] on kuitenkin tosi mukava ja semmoinen tarttuu heti toimeen tietää että pystyy luottaan.” Ty6

Kuvio 6. Nuorten käsitykset luottamuksesta suhteessa etsivään nuorisotyöntekijään.

Nuorten kavereiden käsityksistä saattoi muodostaa neljäntyyppisiä kavereita vastaajien kertoman mukaan (ks. Taulukko 7). Kaverityyppi 1 ei hakisi apua etsivästä nuorisotyöstä. Nuorten käsitysten mukaan kaverit, jotka eivät ole tottuneet asioimaan sosiaalitoimistossa, eivät hakisi apua myöskään etsivästä nuorisotyöstä. Tähän kaverityyppiin kuuluivat myös kaverit, jotka eivät kehtaa hakea apua tai haluavat pärjätä omillaan. Kaverityyppiin 2 kuuluivat vastaajien käsitysten mukaan kaverit jotka eivät elämäntilanteensa vuoksi tarvitse apua vaan he ovat työssä, opiskelemassa tai kursseilla. Kaverityyppiin 3 kuuluivat suhtautuvat positiivisesti kaverin saamaan apuun ja ovat siitä kaverin puolesta hyvillään. Kaverityyppiin 4 kuuluivat kaverit, jotka ovat itsekin etsivän nuorisotyön asiakkaina tai jotka voivat tulla hakemaan apua itselleen.

”Jotku voi olla jotka ei oo koskaan esimerkiksi sossun kans ollu tekemisissä, että ei ne varmaan ihan heti lähtis. Sitte on näitä jotka on ollu sossussa niiden varmaan tarvi etes miettiä lähteekö sitten. Tiiän monta esimerkiksi, jotka ei osaa pyytää apua, ei kehtaa.” Po1

Taulukko 7. Kavereiden käsitykset etsivästä nuorisotyöstä

Kaverityyppi	Käsitys
1. Eivät hakisi apua	Eivät kehtaa hakea apua, tarve pärjätä yksin, eivät asioisi sosiaalitoimistossakaan
2. Eivät tarvitse apua	Ovat työssä, koulussa tai kursseilla
3. Suhtautuvat positiivisesti kaverinsa saamaan apuun	Tyytyväisiä kaverin avun saantiin
4. Tulevat hakemaan apua	Käyvät etsivän työn tilalla tai ovat asiakkaina

6 Tutkimuksen tulosten tulkintaa

Tässä luvussa tarkastelen ja tulkiten syvällisemmin tutkimuksen tuloksia, vertailen tuloksia aikaisempien tutkimusten tuloksiin ja vastaan tutkimuksen pääongelmaan. Olen koonnut lukuun 6.1 tuloksia tiivistävän taulukon, josta yksittäisten haastateltujen nuorten käsitykset ja käsitysten väliset erot on helppo havaita. Luvussa 6.2 käsittelen itse etsivän nuorisotyön apuun hakeutumista ja luvussa 6.3 ilmoitusvelvollisuutta ja nuorten tavoittelua. Luvussa 6.4 vertaan tämän tutkimuksen tuloksia nuorten toimijuudesta aikaisempiin tutkimuksiin ja luvussa 6.5 käsittelen etsivää nuorisotyötä syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Luvussa 6.6 käsittelen nuorten keinoja määrittellä omaa avuntarvetta. Luvussa 6.7 vastaan tässä tutkimuksessa esitettyyn tutkimuksen pääongelmaan.

6.1 Tulosten kokoaminen ja vertailu

Tutkimuksen tulokset ovat koottuina taulukkomuotoon (ks. Taulukko 8), eroavaisuuksien, samankaltaisuuksien ja kokemusten vertailemiseksi. Koonnista voidaan tulkita, että itse etsivään nuorisotyöhön hakeutuneet nuoret olivat saaneet apua koulu- ja opiskeluasioihin ja itsenäistymisen tukemiseen. Itse hakeutuneiden nuorten luottamus etsivään nuorisotyöhön oli myös heistä itsestään lähtöisin olevaa luottamusta. Itse hakeutuneet nuoret arvioivat muita useammin ettei heidän tilanteessaan ollut tapahtunut konkreettista muutosta, mutta taidollista muutosta arvioitiin tapahtuneen. Itse hakeutuneet nuoret arvioivat myös muita useammin nuorella olevan omaa vastuuta vaikka apua olisikin saatavilla.

Toisen asteen oppilaitoksen lähettämät nuoret olivat saaneet etsivältä nuorisotyöltä apua koulu- ja opiskeluasioihin sekä päihde- ja mielenterveysapua. Näiden vastaajien käsitysten mukaan muutosta oli tapahtunut asenteissa, konkreettisissa taidoissa ja oman tilanteen arviointitaidoissa. Eroavaisuutena nousi esille se, ettei yksi vastaaja pystynyt muodostamaan käsitystä muutoksesta ollenkaan. Yksi vastaaja arvioi, ettei konkreettista muutosta ollut tapahtunut vaikka asenne oli muuttunut ja arviointitaidot olivat kehittyneet. Toisen asteen oppilaitoksen kautta tulleilla nuorilla oli useimmin sellainen käsitys, että etsivä nuorisotyöntekijä on auttanut heitä tarpeeksi. Päihde- ja mielenterveysapua saaneet nuoret kokivat muuta apua saaneita nuoria useammin, että he ovat pystyneet pyytämään etsivältä nuorisotyöntekijältä apua itselleen.

Toisen kunnan etsivästä nuorisotyöstä ilmoitetun nuoren käsitys oli, että hän on voinut pyytää tarvittaessa apua ja että luottamus on rakentunut etsivästä nuorisotyöntekijästä lähtöisin. Perhetutun ilmoittama nuori koki, että etsivä nuorisotyöntekijä on auttanut häntä tarpeeksi ja luottamus on muodostunut hänestä itsestään lähtöisin. Tämän tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että nuoret kokevat etsivän nuorisotyön luotettavaksi avuksi. Luottamusta etsivään nuorisotyöhön lisää etsivältä nuorisotyöltä saatu apu ja arvostusta etsivää nuorisotyötä kohtaan lisäsi asioiden hoitaminen yhdessä. Nuorten luottamusta lisäsi myös se, että etsivä nuorisotyöntekijä koettiin mukavaksi persoonaksi joka tarttuu toimeen ja joka ei tuomitse nuoria.

Taulukko 8. Tulosten koonti

Tutkimusongelma	Po1	Po2	Ty1	Ty2	Ty3	Ty4	Ty5	Ty6
Kuka ilmoitti etsivään nuorisotyöhön								
Toisen asteen oppilaitos			x	x	x			
Nuori itse		x				x	x	
Perhe tuttu	x							
Asiakkuus siirtyi toisesta kunnasta								x
	Po1	Po2	Ty1	Ty2	Ty3	Ty4	Ty5	Ty6
Saatu apu								
Koulu- ja opiskeluasiat			x	x		x	x	
Päihde- tai mielenterveysapu	x				x		x	x
Tukea itsenäistymiseen	x	x		x			x	x
	Po1	Po2	Ty1	Ty2	Ty3	Ty4	Ty5	Ty6
Luottamus etsivään								
Nuoresta johtuva luottamus	x	x			x	x	x	
Etsivästä lähtöisin oleva luottamus			x					x
	Po1	Po2	Ty1	Ty2	Ty3	Ty4	Ty5	Ty6
Elämäntilanteen muutos								
Ei konkreettista muutosta			x			x	x	
Oman tilanteen arviointitaidot	x		x					x
Taidollinen muutos	x	x		x			x	x
Konkreettinen muutos	x			x				
Asenne muutos			x					
	Po1	Po2	Ty1	Ty2	Ty3	Ty4	Ty5	Ty6
Riittävä avun saanti								
Pystynyt pyytämään apua		x					x	x
Nuorella omakin vastuu		x		x		x		
Etsivä auttanut tarpeeksi	x		x		x			

6.2 Nuori itse hakeutuu avun piiriin

Tähän tutkimukseen osallistuneista nuorista iso osa oli hakeutunut itse etsivän nuorisotyön asiakkaaksi. Valtakunnallisen tilastoinnin mukaan (ks. Taulukko 2, sivu 7) 25 % nuorista hakeutuu itse etsivän nuorisotyön asiakkaaksi Nuoret kokevat etsivän nuorisotyön luotettavaksi (ks. Kuvio 6, sivu 44) ja tämä seikka varmasti vaikuttaa nuorten hakeutumiseen avun piiriin itse. Nuorten luottamukseen sekä asiakkuuden syntymiseen nuoresta itsestään lähtöisin vaikuttaa etsivän nuorisotyön lakiinkin (ks. Liite 1) kirjattu toimintaperiaate toimia nuoresta lähtöisin. Nuorella on myös oikeus kieltäytyä avusta eli avun vastaanottaminen on täysin vapaaehtoista. Nuoret rinnastavat etsivän nuorisotyön kuitenkin sosiaalityöhön ja niin kutsutuksi virallisemmaksi tahoksi. Tämä tulee ilmi puhuttaessa kavereiden suhtautumisesta etsivään nuorisotyöhön (ks. Taulukko 7, sivu 44). Nuorten käsityksistä ilmeni, että etsivän nuorisotyön asiakkaaksi ei hakeuduta, ellei ole tottunut asioimaan sosiaalitoimistossakaan. Myös luottamuskäsitystä perusteltiin kertomalla, ettei ole hankaluutta luottaa virallisempiin tahoihin. Virallisesta statuksestaan huolimatta etsivän nuorisotyön koettiin olevan nuoren puolella. Nuorten käsityksen mukaan etsivä nuorisotyöntekijä on ollut muun muassa koululla palaverissa nuoren asialla. Myös Puurosen (2014, 15) tutkimus vahvistaa etsivän nuorisotyön roolin olevan nuorten puolella olemisen eli nuoren asioiden edustajana muiden viranomaisten kanssa toimittaessa. Etsivän nuorisotyön työote on nuorisolähtöinen.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan teettämän nuorten syrjäytymistä koskevan tutkimuksen (2013, 8–13) mukaan, jossa kartoitettiin syrjäytymisen ehkäisyn vaikuttavuutta, tuloksellisuutta ja kustannustehokkuutta, todetaan että syrjäytymisen ehkäisemiseksi on olemassa monia hyviä toimintamalleja. Etsivä nuorisotyö matalan kynnyksen toimintamallina mainitaan yhtenä hyvänä esimerkkinä. Tämä tutkimus vahvistaa, että nuoret kokevat etsivän nuorisotyön olevan heille matalan kynnyksen palvelu. Nuoret hakeutuvat usein itse etsivän nuorisotyön asiakkuuteen ja kokevat saavansa apua. Nuorilla on myös käsitys, että etsivä nuorisotyö on luotettava taho.

6.3 Ilmoitusvelvollisuus ja tavoittelu

Tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli käsitys heidät etsivään nuorisotyöhön ilmoittaneesta tahosta (ks. Taulukko 4, sivu 35). Nuorten kanssa oli käyty myös keskustelua, että ilmoitus etsivään nuorisotyöhön aiotaan tehdä. Tämä toiminta näyttää toteuttavan

nuorisolain henkeä, jonka mukaan ilmoitukselle täytyy olla nuoren suostumus (ks. Liite 1). Nuoren suostumuksella tehty ilmoittaminen tai nuoren itse ollessa yhteydessä etsivään nuorisotyöhön saattaa olla yhteys siihen, että etsivä nuorisotyö koettiin tässä tutkimuksessa nuorten käsitysten mukaan luotettavaksi avuksi (ks. Kuvio 6, sivu 44).

Puurosen (2014, 29) tutkimuksen mukaan perinteisesti ymmärrettyjen työtapojen lisäksi etsivän nuorisotyön toimintaympäristönä on myös sosiaalinen media. Sosiaalinen media tarkoittaa, että lähinnä facebookin viestien kautta sovitaan tapaamisia. Tämä tutkimus vahvistaa nuorten tavoittelun ja tapaamisten sopimisen tapahtuvan useimmiten juuri facebookin kautta. Nuorten käsitysten mukaan facebookin kautta tavoittaminen oli yleisempää mitä soittamalla tapahtunut tavoittaminen (ks. Taulukko 5, sivu 36).

6.4 Nuorten toimijuuden tukeminen

Tutkimuksen aineistoa analysoitaessa saatiin selville, että nuorten käsityksen mukaan he ovat saaneet etsivältä nuorisotyöntekijältä apua koulu- ja opiskeluasioihin, päihde- tai mielenterveysasioihin sekä itsenäistymisen tukemiseen. Juvosen (2015, 104) väitöskirjan tutkimuksen mukaan syrjäytymisvaarassa olevien nuorten aikuistumiseen liittyy ristiriita, koskien nuorten omaa toimijuutta ja voimavaroja toimijuuden vahvistumiseen. Juvonen jatkaa edelleen, että nuorille on tärkeää kuitenkin osallistua oman toimijuuden rakentamiseen oman kykeneväisyytensä mukaan. Tutkimukseni vahvistaa nuorten toimijuuden tukemisen tarpeen sillä nuorten käsityksistä nousi esille tarve saada tukea toimijuudelleen. Nuoret kokivat tarvitsevansa neuvoja asioiden hoitamiseen sekä käytännön apua lomakkeiden ja virastossa asioimisen kanssa. Useat nuoret pitivät tärkeänä sitä, ettei itse tarvinnut muistaa hoitaa kaikkia asioita. Nuoret kokivat myös, että heidän toimijuutensa oli lisääntynyt avun saannin myötä ja kertoivat osaavansa hoitaa paremmin asioita itsenäisesti kuin ennen etsivän nuorisotyön asiakkuutta. Nuoren omaa muutosta kuvaavissa käsityksissä kerrottiin asioiden tulevan paljon paremmin hoidetuiksi. Tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten asiakassuhteet olivat kestäneet yhdeksästä kuukaudesta aina viiteen vuoteen asti, joten oman toimijuuden kehittyminen tapahtuu hyvin yksilöllisesti ja tukea saataan tarvitta hyvinkin pitkään.

Puurosen (2014, 66) tutkimuksen mukaan etsivän nuorisotyön ydintehtävänä on tukea nuoren omaa osallisuutta elämäänsä koskevissa päätöksissä. Alanen & Kotkavuori (2015, 46) esittelevät julkaisussaan Vamoksen etsivän työn mallia ja toteavat että etsivän

työn periaatteissa korostuu rooli tukea sitä, että nuori hoitaa itse oman hyvinvointinsa kannalta oleelliset asiat. Etsivän työn tavoitteena on siis nuoren oman toimijuuden tukeminen eikä asioiden tekeminen nuoren puolesta. Keräämäni aineiston mukaan nuorilla on myös tarve hoitaa asioita itse ja olla toimijan roolissa omassa elämässään. Kysyin nuorelta onko hänen luonaan käyty kotikäynnillä, johon hän vastasi käyneensä aina etsivän nuorisotyöntekijän luona kysymässä apua ja saamiensa ohjeiden kanssa lähtenyt toimittamaan asian kuntoon. Kotoa poistuminen nähtiin hyvänä asiana. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan olettaa, että nuoren toimijuuden esteenä voi olla myös osaamattomuus asioiden hoitamisessa ja etsivää nuorisotyötä tarvitaan neuvomaan sekä muistuttamaan hoidettavista asioista. Nuoret käyttivät tekemiseen kehottamisesta ja muistuttamisesta termiä ”patistaminen”.

6.5 Apua syrjäytymisen ehkäisyyn

Olen koonnut tutkimukseni lukuun 3 tutkimuksien ja lähdekirjallisuuden pohjalta tietoa nuorten syrjäytymisestä tai syrjäytymisvaarasta. Nuorten syrjäytymisen riskin näyttää aiheuttavan sosiaalisen tuen puute, asumisen haasteet sekä koulutuksesta ja työmarkkinoilta syrjäytyminen (Juvonen 2015, 100; Myrskylä 2011, 78). Tähän tutkimukseen haastatteleillani nuorilla oli käsitys, että he ovat saaneet apua juuri syrjäytymisen ehkäisyyn liittyviin asioihin (ks. Kuvio 3, sivu 38). Nuoret kertoivat saaneensa etsivältä nuorisotyöltä apua koulutukseen liittyviin asioihin, päihde- ja mielenterveysasioihin sekä itsenäistymisen tukemiseen. Itsenäistymistä oli tuettu järjestämällä asuntoasioita sekä järjestelemällä toimeentuloon liittyviä asioita. Nuoret kokivat myös elämäntilanteensa muuttuneen positiivisesti ja muutokseen oli vaikuttanut taidollinen muutos, konkreettiset muutokset, asenne-muutokset sekä oman tilanteen arviointitaitojen muutokset (ks. Kuvio 4, sivu 42). Nuorten käsitysten mukaan heidän taitonsa lomakkeiden täyttämässä ja asioiden hoitamisessa olivat kehittyneet. Konkreettiseksi syrjäytymistä ehkäiseväksi muutokseksi nuoret kertoivat ammattiin valmistumisen, koulu- sekä työpaikan löytymisen, numeroiden korottamisen, juomisen vähentymisen ja oman asunnon löytymisen.

Etsivän nuorisotyön lähes kaikkiin Suomen kuntiin ulottuvan verkoston koettiin olevan hyödyksi ja mahdollistavan asiakkuuden siirtymisen. Tässä tutkimuksessa haastatelluista nuorista kahden asiakkuus oli siirtynyt muuton yhteydessä toisen kunnan etsivään nuorisotyöhön. Nuorten käsitysten mukaan toisen paikkakunnan etsivään nuorisotyöhön

siirtymisen koettiin olevan avuksi ja apua saattoi pyytää tutusta luotettavaksi koetusta palvelumuodosta kun tilanne sitä vaati.

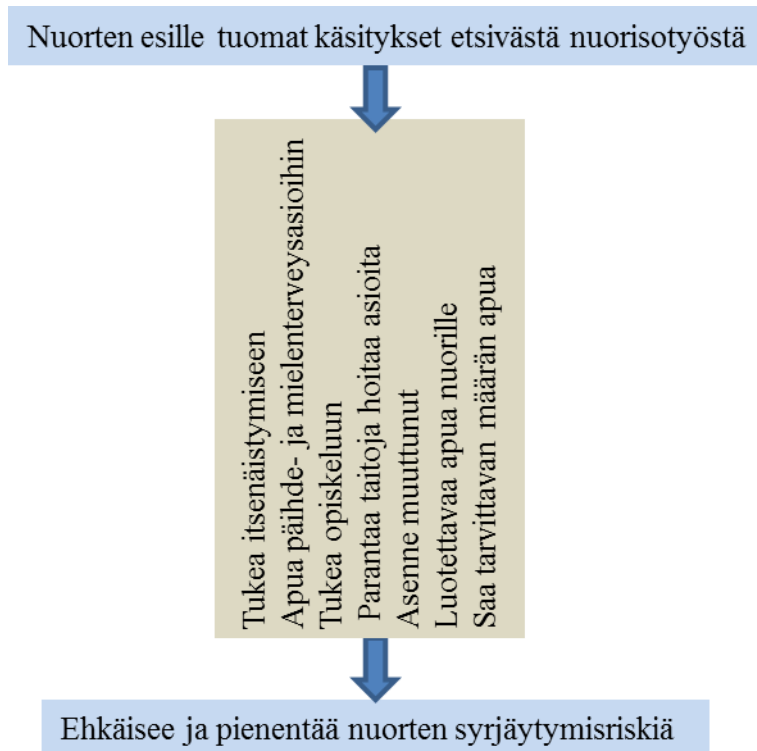
6.6 Oman avuntarpeen määrittely

Kysyttäessä käsitystä miten muuten etsivä nuorisotyö olisi voinut heitä auttaa, ei tähän tutkimukseen haastatelluilta tullut ajatuksia ja toiveita avun suhteen. Aaltonen (2015, 103–104) perustelee, ettei olekaan nuoren vastuu miettiä mitä heiltä puuttuu tai mitä pitäisi olla lisää. Kysymys on siis koettu tutkimuksellisesti haasteelliseksi jo aiemminkin. Tähän tutkimukseen osallistuneilla nuorilla oli käsitys siitä, että heillä oli mahdollista pyytää kaikenlaista tarvitsemaansa apua, mutta varsinainen avun tarpeen määrittelemine koettiin haastavaksi. Tähän tutkimukseen osallistuneet nuoret perustelivat käsitystään, ettei heillä ole toiveita muunlaisesta avusta sillä seikalla, että he ovat voineet pyytää tarvittaessa apua. Etsivään nuorisotyöhön itse hakeutuvien nuorten määrä vahvistaa, että nuoret voivat pyytää etsivältä nuorisotyöltä tarvittaessa heille sopivan avun. Nuorten vastauksista ilmeni myös, että nuorella on omakin vastuu vaikka kaikki apu olisi tarjolla.

6.7 Tutkimusongelmaan vastaaminen

Tutkimuksen tekemisen alkuvaiheissa esitin tutkimuksen pääongelmaksi: *Millaisia käsityksiä etsivän nuorisotyön asiakkailta on etsivästä nuorisotyöstä?* Tutkimusongelmaa on ratkaistu tämän tutkimuksen aikana alaongelmien asettelun kautta, teemahaastattelemalla etsivän nuorisotyön asiakkaita ja analysoimalla aineisto fenomenografisen tutkimuksen tekemisen keinoin. Vastauksena tutkimusongelmaan voidaan todeta, että nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö on auttanut heitä itsenäistymisessä, mielenterveys- ja päihdeasioissa sekä koulutukseen liittyvissä asioissa (ks. Kuvio 7). Nämä nuorten esille tuomat aihepiirit avusta on tässäkin tutkimuksessa esitetyn teoreettisen viitekehyksen kautta todettu avuksi syrjäytymisen ehkäisyyn. Syrjäytymiskehityksen katkaisemisen kannalta oleellisena voidaan pitää tähän tutkimukseen osallistuneiden nuorten käsitysten mukaan sitä, että heidän asenteensa koulua kohtaan oli muuttunut positiivisemmaksi. Samoin sitä, että nuoret kokivat heidän taitojensa asioiden hoitamisessa lisääntyneen etsivän nuorisotyön asiakkuuden myötä. Voidaankin todeta että nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö on auttanut

heitä asioissa, jotka ovat ehkäisseet nuorten syrjäytymisriskiä. Nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö on luotettavaa apua heille ja usein asiakkuuteen hakeuduttiin itse. Luottamuksen syntymisessä ei ollut koettu mitään haasteita. Nuorten käsitysten mukaan etsivä nuorisotyö on auttanut heitä tarpeeksi ja heillä ei ollut toiveita mitä muuta apua etsivä nuorisotyö olisi voinut heille tarjota.

Kuvio 7. Tutkimuksen pääongelmaan vastaaminen.

7 Pohdintaa

Tässä tutkimusraportin viimeisessä luvussa käsittelen tutkimukseni luotettavuutta sekä otan kantaa tutkimuseettisiin kysymyksiin. Lopuksi pohdin tutkimukseni kokonaisuutta ja tuon esille onnistumisia, mutta myös tutkimustyön kehittämisen paikkoja. Viimeisessä alaluvussa tuon esille aiheita, jotka jäivät tässä tutkimuksessa vähäisemmälle tarkastelulle ja olisivat soveltuvia jatkotutkimuksen aiheiksi.

7.1 Tutkimuksen luotettavuus

Haastattelin tutkimukseeni kahdeksaa etsivän nuorisotyön asiakkaana ollutta nuorta. Pohdin tutkimuksen tekemisen vaiheissa onko tämä riittävä määrä tarpeeksi kattavan ja syvällisen aineiston saamiseksi. Haastatellut nuoret edustivat laajasti eri-ikäisiä, eri ajan asiakkaana olleita nuoria ja molempia sukupuolia. Koin että aineistoa rikastutti myös se, että nuoret olivat olleet neljän eri etsivän nuorisotyöntekijän asiakkaana. Aineiston litterointi- ja analysointivaiheessa huomasin, että toteutuneet haastattelut toivat kattavasti esille nuorten käsityksiä ja kokemuksia. En pyrkinyt tutkimuksellani määrällisesti yleistettävään tietoon, vaan tuomaan esille pienen joukon syvällisempiä käsityksiä tutkittavasta aiheesta. Tässä mielessä tutkimukseni on toteutunut tavoitteen mukaisesti. Tutkimuksessa tuli esille käsitysten eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia.

Fenomenografisessa tutkimuksessa ei tarvitse pyrkiä absoluuttiseen totuuteen, vaan tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan ratkaisujen perusteltavuuden kautta (Niikko 2003, 39). Osa tutkimuksen luotettavuutta on myös tutkimusraportin huolellinen kirjoittaminen ja tutkimuksen eri vaiheiden raportoiminen seikkaperäisesti. Pyrin pitämään koko raportin kirjoittamisen ajan mielessä, että lukijan täytyy saada riittävä käsitys etsivästä nuorisotyöstä, tutkimuksen toteuttamisen vaiheista ja millä tavoin tiettyjä tuloksia on saatu selville, vaikka aihe olisi lukijalle uusi. Olen pyrkinyt kirjoittamaan huolellisesti tähän raporttiin erinäiset vaiheet sekä avaamaan lukijalle riittävän tarkasti miten tutkimus on kulloisessakin vaiheessa edennyt. Olen kuvannut analyysivaihetta taulukoilla ja kuvioilla, jotta lukijan olisi helppo seurata miten analyysin tulkintoihin on päädytty. Tutkimusraporttiin on kirjoitettu myös tutkimuksen tekemisessä vastaan tulleet yllätykset ja haasteet. Yllättävimpinä asioina olivat haastateltavien mukana haastattelutilanteeseen tulleet henkilöt sekä kahden haastattelun peruuntumiset. Olen pohtinut rehellisesti kuinka olisin voinut varautua tilan-

teeseen kokeneempana tutkijana toisella lailla. Tutkimukseni täyttää tutkimukselle asetetut, ratkaisujen perusteltavuuden kautta asetetut, luotettavuuden kriteerit. Pro gradu -tutkimuksen tekeminen on ennen kaikkea tutkimusprosessin harjoittelua ja syvällisempää perehtymistä tiettyyn aiheeseen. Tutkimuksen raportointi on ehyt kokonaisuus ja hyvän tieteellisen tutkimukset elementit on huomioitu.

Fenomenografisen tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan myös siitä näkökulmasta kuinka avoin tutkija on onnistunut olemaan aineistolle (Niikko 2003, 33–35). Olen useaan kertaan tuonut tutkimusraportin eri vaiheissa esille oman sidonnaisuuteni etsivään nuorisotyöhön. Tämän asian avaaminen ja tiedostaminen on auttanut minua tutkijana pääsemään eroon ennakkokäsityksistä ja tutustumaan aineistoon ikään kuin ulkopuolisen silmin. Halusin kaikissa tutkimuksen vaiheissa tuoda nimenomaan nuorten käsitykset ja kokemukset esille. Tutkimusongelmat ovat muodostuneet teoreettisen viitekehyksen kautta ja tutkimuksen teemahaastattelurunko on muodostunut tutkimusongelmien kautta, joten tutkimuksen vaiheet täydentävät toisiaan ja tutkimus ei ole teoriastaan irrallinen vaikka aineistoa on analysoitu aineistolähtöisesti. Fenomenografisen tutkimuksen haaste on kuvata tutkittavaa ilmiötä toisen silmin astumalla ulos omasta käsitysten ja kokemusten piiristä (Niikko 2003, 47). Olen pyrkinyt kuvaamaan etsivää nuorisotyötä niin kuin nämä tutkimukseeni osallistuneet kahdeksan nuorta ovat sen minulle avanneet.

7.2 Tutkimuksen eettisyys

Tutkimuksen eettiset kysymykset ovat erottamaton osa tutkimustyötä. Arkisten kysymysten pohdinta on osa ammattitaitoista tutkimusta. Tutkimus sijoittuu osaltaan yhteiskuntaan ja vuoropuhelua tutkijayhteisön välillä eettisissä asioissa täytyy voida perustella. Eettisyyttä korostetaan sen vuoksi, ettei tutkimustyössä tapahtuisi väärinkäytöksiä. Hyvä tutkimus on tieteellisesti rehellistä eli tutkimus ei ole vilpillinen, eikä vääristele tuloksia tai ole puolueellinen tutkimuksen tulosten esittelyssä. Eettisesti hyvä tutkimus on huolellista ja tavoittelee mahdollisimman hyvää ja tarkasti tehtyä tutkimusta. Hyvän tutkimuksen tunnusmerkki on avoimuus tuloksille, metodeille ja teorioiden tarkastelulle myös kriittisesti. Tutkijan täytyy tunnustaa eettisesti kestävässä tutkimuksessa aikaisempien tutkijoiden tekemä työ käyttämällä oikeanlaista lähteisiin viittaamista. Aineistoa kerätessä tutkijan tulee noudattaa tutkimuskohteiden itsemääräämisoikeutta ja minimoida heille aiheutuvat haitat. Tutkijoilla on oikeus älylliseen vapauteen uusien ideoiden työstämiseen ja aikaisempien käsitysten kyseenalaistamiseen. Tutkijalla on julkinen vastuu, joka velvoittaa julkaisemaan

tutkimustuloksia silloin kun ne ovat tärkeitä yleiselle hyvinvoinnille. (Clarkeburn & Mustaoja 2007, 43–44, 52; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6–7.) Pro gradu - tutkimuksen tekeminen on tutkimustyön harjoittelemista. Tutkija perehtyy huolella valitsemaansa aiheeseen, metodiin sekä tutkimuksen tekemiseen. Tutkimuksen etiikkaan perehtyminen on osa tämän tutkijanroolin harjoittelemista. Minulle on ollut tärkeää perehtyä läpi koko tutkimuksen tekemisen prosessin huolellisesti oikeanlaisen eettisen tutkimuksen tekemiseen.

Clarkeburnin ja Mustaojan (2007, 53–60) mukaan tutkimuksen ensimmäinen eettinen valinta on kun päätetään tutkimuksen aihe. Akateemisen vapauden rajoissa tutkija voi itsenäisesti käyttää vapautta aiheen valinnassa. Tämän tutkimuksen aiheeksi valikoitui tutkia etsivän nuorisotyön asiakkaiden käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä oman kiinnostukseni sekä aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Nuorten käsityksistä löytyi hyvin vähän tutkittua tietoa, joten niiden tutkimiselle oli selvästi tarvetta. Etsivän nuorisotyön asiakkaana on vuosittain 16 000 nuorta, joten näiden nuorten käsityksiä oli hyvä saada esille.

Tutustuin tutkimuksen tekemisen eri vaiheissa tutkimuksen eettisyyttä koskevaan materiaaliin ja ohjeistukseen ja toimin tutkimuksessani löytyneiden ohjeiden mukaisesti. Tutkimuseettinen neuvottelukunta on ohjeistanut tutkijoita huomioimaan, että tutkimukseen osallistuneilla täytyy säilyä itsemääräämisoikeus ja heillä on oikeus saada tietoa tutkimuksen aiheesta, julkaisusta ja aineiston käyttötarkoituksesta. Noudatin tutkimukseni aineiston keruussa eettisiä ohjeistuksia tarkasti. Tutkimukseen osallistuminen oli nuorille vapaaehtoista, tästä hyvä osoitus on se että jätin haastattelemaan kaksi vaikeasti tavoitettavaa nuorta.

Eettisesti hyvän tutkimuksen tekemiseen liittyy huolellisuus aineiston keräämisessä, säilyttämisessä, analysoinnissa sekä tietojen tunnistamattomuus. Tutkimusaineistoa ei ole käsitellyt tutkimuksen tekemisen vaiheissa kukaan muu kuin minä. Tekstimuotoon kirjoitetut litteraatit merkittiin tunnisteita käyttäen. Tutkimusraportin valmistuttua nauhoitteet ja niiden varmuuskopiot poistettiin, litteroitu aineisto silputtiin ja tutkimuksen aikana kerätyt tutkimusluvut hävitettiin asianmukaisesti, koska ne sisälsivät henkilöiden nimiä ja muita tunnistamisen mahdollistavia tietoja. Tutkijan täytyy olla myös tietoinen omista velvollisuuksistaan läpi koko tutkimusprosessin. Eettisesti hyvään tutkimukseen kuuluu oikeanlainen viittaaminen lähteisiin sekä alkuperäisten lähteiden kunnioittaminen. (Clarkeburn & Mustaoja 2007, 80–81.) Olen viitannut tutkimuksessa alkuperäisiin lähteisiin johdonmukaisesti läpi koko tutkimusraportin samanlaista merkintätapaa käyttäen ja välttänyt suoria lainauksia, mutta pyrkinyt huomioimaan alkuperäisen asiasisällön säilyttämisen. Olen hyö-

dyntänyt runsaasti tutkimuksen aikana saatavilla ollutta lähdemateriaalia. Etsivää nuorisotyötä käsittelevässä teoriaosuudessa olen pyrkinyt hyödyntämään mahdollisimman uusia julkaisuja, koska etsivä nuorisotyö itsessäänkin on uusi työmuoto nuorisotyön kentällä.

7.3 Tutkimuksen tarkastelua ja jatkotutkimuksen aiheita

Tutkimuksen aihe oli minulle varsin selvä jo aloittaessani kasvatustieteen maisterivaiheen opintoja, eli olin tehnyt etsivään nuorisotyöhön liittyvää ajatustyötä sekä aineistoon tutustumista jo hyvissä ajoin työvuosieni aikana. Tutustuessani fenomenografiseen aineiston analysointimenetelmään ymmärsin, että minun haasteekseni tulee päästä ennakoasenteistani irti ja olla avoin aineistolle. Mielestäni onnistuin tässä hyvin, koska tiedostin roolini ja vastuuni tutkijana. Tutkimuksen tekemisen motivoivin vaihe oli aineiston kerääminen, litteroiminen ja analysoiminen. Perehdyin haastattelumateriaaliin suurella innolla ja motivaatiolla. Mielestäni onnistuin aineiston analysointivaiheessa ja tiivistämisessä hyvin. Tutkimusraportistani on helppo seurata miten olen analyysia toteuttanut ja luonut tulkintoja aineiston pohjalta.

Haastattelutilanteissa tuli eteen muutamia haastavia tilanteita. Kuinka motivoin nuorta vastaamaan muutakin kuin ”en tiedä”. Olisin myös haastatteluja sovittaessa voinut vielä erikseen pyytää nuoria tulemaan yksin haastateltavaksi, jolloin olisin välttynyt miettimästä kuinka kolmas haastattelussa läsnä oleva henkilö mahdollisesti vaikuttaa haastatteluun. Toisaalta nuorelle saattoi olla turvallisempaa tulla tilanteeseen toisen ihmisen tukemana. Koin kuitenkin haastattelutilanteiden olleen hyvin valmisteltuja, vuorovaikutuksellisia ja luottamuksellisia tilanteita.

Tutkimuksessani oli useita alaongelmia, josta johtuen aineistoa oli runsaasti ja osittain rönsyilevästi eri aihepiireistä. Jälkeenpäin mietittynä olisi kannattanut rajata tutkimusongelmia hiukan lisää tai keskittyä analysointivaiheessa ainoastaan muutamaaan tutkimusongelmaan. Aineiston havaintoja esittelevässä luvussa olen esitellyt kattavasti kaikki tutkimusongelmista tehdyt havainnot. Tulosten tulkintavaiheessa tiivistämisestä on tapahtunut ja sen vuoksi osa tutkimuksen alaongelmista on tulkittu perusteellisemmin.

Jatkotutkimuksena kiinnostavia, tässäkin tutkimuksessa sivuttuja aiheita, olisivat nuorten luottamuksen syntyminen etsivään nuorisotyöhön, nuorten omaehtoinen hakeutuminen asiakkaaksi ja matalan kynnyksen palveluihin. Kiinnostavaa olisi myös tehdä seurantatutkimusta etsivän nuorisotyön asiakkaista. Seurantatutkimuksen aiheena olisi tutkia millaisen polun nuoret kulkevat etsivä nuorisotyöntekijä rinnallaan. Millainen toimijuus

nuorille kehittyä seurantatutkimuksen aikana ja millaisten toimenpiteiden kautta oman toimijuuden koetaan lisääntyvän. Aaltonen, Berg ja Ikäheimo (2015, 20) nostavat esille ettei nuorten syrjäytyminen ole pysyvä tila, vaan osa syrjäytymisvaarassa olevista nuorista tekee välillä jotain muuta. He käyttävät termiä ”piipahtelija” kuvaamaan, että nuorilla syrjäytymisen ja työelämän välillä tapahtuu liikettä. Tämä tutkimus ei tuonut esille haastattemieni nuorten elämäntilanteiden välistä ”piipahtelua” syrjäytymisvaaran ja koulutuksen tai työelämän välillä. Aaltoliikkeen tutkiminen vaatisi seurantatutkimuksen etsivän nuorisotyön asiakkaiden parissa.

8 Lähteet

- Aaltonen, K. (2011). *Nuorten hyvinvointi ja monialainen yhteistyö*. Tallinna: AS pakett.
- Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. (2015). *Nuoret luukulla. Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä*. Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki.
- Alanen, O. & Kotkavuori, A. (2015). *Välittämisen ammattilaiset. Vamoksen käsikirja etsivään nuorisotyöhön*. Helsingin Diakonissalaitos: Libris.
- Alasuutari, P. (2011). *Laadullinen tutkimus 2.0*. Tampere: Vastapaino.
- Bamming, R. (2014). *Etsivä nuorisotyö 2014. Valtakunnallisen etsivän nuorisotyön tulokset*. Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla:
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoidus/etsiva_nuorisoty/liitteet/Etsivx_nuorisotyx_2015_08_06.pdf. Viitattu 18.2.2016.
- Clarkeburn, H. & Mustanjoki, A. (2007). *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- Eduskunta (2013). *Nuorten syrjäytyminen. Tietoa, toimintaa ja tuloksia*. Eduskunnan tarkastusvaliokunnan julkaisu. Saatavilla:
https://www.eduskunta.fi/FI/tietoeduskunnasta/julkaisut/Documents/trvj_1+2013.pdf. Viitattu 18.2.2016.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2008). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Helne, T. (2002). *Syrjäytymisen yhteiskunta*. Stakes, Tutkimuksia 123. Helsinki: Gummerus.
- Heiskanen, T., Salonen, K., Kitchener, B. & Jorm, A. (2011). *Käsikirja mielenterveydestä ja ensiavusta*. Suomen mielenterveysseura: Kirjapaino Jaarli.
- Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2011). *Tutkimushaastattelu*. Helsinki: Yliopistokustannus.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus*, 37 (2), 162–173.
- Hästbacka, N. (2016). *Tajua mut! -toimintamallin opit Keravalta. Kysytään mitä sulle kuuluu, mutta mitä sen jälkeen*. Nuorisotutkimusseura: Verkkojulkaisuja. Saatavilla:

- <https://www.sitra.fi/julkaisut/Selvityksiä-sarja/Selvityksia110.pdf>. Viitattu 24.2.2016.
- Järvinen, P. & Järvinen, A. (2004). *Tutkimustyön metodeista*. Tampere: Opinpaja.
- Juvonen, T. (2014). Kulttuurisesti määrittynyt täytyminen osana nuorten aikuisten toimijuutta. *Nuorisotutkimus*, 32(4), 3–16.
- Juvonen, T. (2015). *Sosiaalisesti kontrolloitu, hauraasti autonominen. Nuorten toimijuuden rakentuminen etsivässä nuorisotyössä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Kaartinen-Koutaniemi, J. (toim.) (2012). *Etsivässä työssä. Kauan sä aiot olla siinä*. Helsinki: LK-kirjat.
- Kakkori, L. & Huttunen, R. (2011). *Fenomenologia, hermeneutiikka ja fenomenografinen tutkimus*. Saatavilla: <http://users.utu.fi/rakahu/fenomenografia2011.pdf>. Viitattu 1.2.2016.
- Kallio, K. (2010). Lasten ja nuorten epäsuoran kohtaamisen etiikka. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 163–190). Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Korf, D., Riper, H., Freeman, M., Lewis, R., Grand, I., Jakobs, E., Mougins, C. & Nilson, M. (1999). *Outreach work among drugs users in Europe. Concepts, practise and terminology*. Luxembourg. Saatavilla: http://www.emcdda.europa.eu/system/files/publications/134/Insight2_189079.pdf. Viitattu 15.2.2016.
- Lämsä, A-L. (2009a). *Nuorten koulutuksellisen syrjäytymisen ehkäisy*. Ammatilliset erityisopettajat ry. Verkkoartikkelit. Saatavilla: <http://aeofi.virtualserver25.hosting.fi/wordpress/wp-content/uploads/2009/11/nuorten-koulutuksellisen-syrjaitymisen-ehkaisy.pdf>. Viitattu 15.2.2016.
- Lämsä, A-L. (2009b) *Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä*. Oulu: Oulun yliopisto.
- Mahkonen, S. (2015). *Uusi oppilashuoltolaki työvälineenä*. Porvoo: Bookwell.
- Mannila, S. (1993). *Työhistoria ja syrjäytyminen. Vaikeasti työllistyvien elämäkulusta*. Kuntoutussäätiö tutkimuksia. 41.
- Marton, F. (1988). Phenomenography: A Research Approach to Investigating Different Understandings of Reality. Teoksessa R. Sherman & R. Webb (toim.), *Qualitative Research in Education: Focus and Methods* (s. 141–161). Basingstoke: Taylor & Francis.

- Metsämuuronen, J. (2008). *Laadullisen tutkimuksen perusteet*. Metodologia-sarja 4. Jyväskylä: Gummerus.
- Metsämuuronen, J. (2009). *Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä*. Jyväskylä: Gummerus.
- Myrskylä, P. (2011). *Nuoret työmarkkinoiden ja opiskelujen ulkopuolella*. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Saatavilla: http://www.tem.fi/files/34027/Nuoret_tyomarkkinoiden_ja_opiskelun_ulkopuolella.pdf. Viitattu 18.2.2016.
- Männikkö, J. (2011). *Etsivän nuorisotyön ja työotteen pika-analyysi*. Helsinki: Kaupunki innovaatiot -hanke. Saatavilla: <http://spotidoc.com/doc/3505870/etsiva-nuorisotyön-ja-työotteen-pika-analyysi-2011>. Viitattu 15.2.2016.
- Nuorisolaki 27.1.2006/72. Saatavilla: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2006/20060072>. Viitattu 18.2.2016.
- Niikko, A. (2003). *Fenomenografia kasvatustieteellisessä tutkimuksessa*. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Puuronen, A. (2014). *Etsivän katse. Etsivä nuorisotyö ammattina ja ammattialan kehittäminen – näkökulmia käytännön työstä*. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto.
- Raunio, K. (2006). *Syrjäytyminen. Sosiaalityötä kiinnostavia näkökulmia*. Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Helsinki: Gummerus.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P., & Hyvärinen, M. (toim.). (2010). *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.
- Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.). (2005). *Haastattelu. Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino.
- Saari, J. (2015). *Huono-osaiset. Elämän edellytykset yhteiskunnan pohjalta*. Tallinna: Gaudamus.
- Souto, A-M. (2014). ”Kukaan ei kysy, mitä mulle kuuluu”. Koulutuksen keskeyttäjät ja ammatilliseen koulutukseen kuulumisen ehdot. *Nuorisotutkimus*, 32(4), 19–35.
- Stengård, E., Haarakangas, T., Upanne, M., Appelqvist-Schmidlechner, K., Savolainen, M. & Ahonen, J. (2008). *Time out! Aikalisä! Elämä raiteilleen -toimintamalli käsikirja*. Stakes. Puolustusvoimat.
- Strandell, H. (2010). Etnografinen kenttätyö: Lasten kohtaamisen eettisiä ulottuvuuksia. Teoksessa H. Lagström, T. Pösö, N. Rutanen & K. Vehkalahti (toim.), *Lasten ja nuorten tutkimuksen etiikka* (s. 92–112). Nuorisotutkimusverkosto: Helsinki.

- Suomen lääkäriseura (2010). *Nuorten hyvin- ja pahoinvointi*. Konsensuskokous. Vammala: Vammalan kirjapaino.
- Suurpää, L. (2009). *Nuoria koskeva syrjäytymistieto avauksia tietämisen politiikkaan*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura. Saatavilla: <http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/syrjaytymistieto.pdf>. Viitattu 18.2.2016.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2003). *Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi*. Jyväskylä: Gummerus.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2012). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausepäilyt Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeistus*. Saatavilla: http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 18.3.2016.
- Uusitalo, H. (2001). *Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan*. Juva: WSOY.
- Valtiontalouden tarkastusvirasto (2007). *Nuorten syrjäytymisen ehkäisy*. Toimintatarkastuskertomus 146. Edita prima.
- Walldén, J. & Häggman, E. (2008). *Nuorten työpajatoimintaan liittyvä etsivä työ*. Etsivä työparitoiminta -raportti 1. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Nuoriso/nuorisotyoen_kohteet_ja_rahoidus/etsiva_nuorisoty/liitteet/etsivanuorisoty2008.pdf. Viitattu 24.2.2016.

LIITE 1

NUORISOLAKI 7b§-7d§

7 b § (20.8.2010/693) Etsivä nuorisotyö

Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa hänet sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan ja itsenäistymistään sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivää nuorisotyötä tehdään ensisijaisesti perustuen nuoren itsensä antamiin tietoihin ja hänen omaan arvioonsa tuen tarpeesta.

Kun kunta järjestää etsivää nuorisotyötä, sen tulee nimetä etsivän nuorisotyön toimeenpanosta vastaava kunnan viranhaltija tai kuntaan työsopimussuhteessa oleva henkilö. Etsivällä nuorisotyöntekijällä on oltava riittävä koulutus ja kokemus nuorten kanssa tehtävästä työstä. Etsivää nuorisotyötä voivat järjestää kunta tai useammat kunnat yhdessä. Kunta voi järjestää etsivää nuorisotyötä hankkimalla palveluja myös nuorten palveluja tuottavalta yhteisöltä, jolloin kunta vastaa siitä, että sen hankkimat palvelut järjestetään tämän lain mukaisesti.

7 c § (20.8.2010/693) Tietojen luovuttaminen etsivää nuorisotyötä varten

Tietojen luovuttamisen edellytyksenä etsivää nuorisotyötä varten on nuoren suostumus, jollei tässä laissa tai muualla toisin säädetä.

Nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot on sen estämättä, mitä tietojen salassapidosta säädetään, luovutettava nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten seuraavasti:

- 1) opetuksen järjestäjän on luovutettava tiedot perusopetuksen päättäneestä nuoresta, joka ei ole sijoittunut perusopetuksen jälkeisiin opintoihin;
- 2) koulutuksen järjestäjän on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka keskeyttää opinnot ammatillisessa koulutuksessa tai lukiokoulutuksessa;
- 3) puolustusvoimien ja siviilipalveluskeskuksen on luovutettava tiedot alle 25-vuotiaasta nuoresta, joka vapautetaan varusmies- tai siviilipalveluksesta palveluskelpoisuuden puuttumisen takia tai joka keskeyttää palveluksen.

Opetuksen tai koulutuksen järjestäjä, puolustusvoimat taikka siviilipalveluskeskus voi jättää tiedot 2 momentissa tarkoitettusta nuoresta luovuttamatta, jos se arvioi käytettävissään olevien tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna, ettei nuori ole 7 b §:ssä tarkoitettujen palvelujen ja muun tuen tarpeessa.

Myös muu kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettu viranomainen voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa nuoren kotikunnalle etsivää nuorisotyötä varten nuoren yksilöinti- ja yhteystiedot, jos viranomainen arvioi viranomaisena saamiensa tietojen pohjalta sekä nuoren tilanne ja tuen tarve kokonaisuudessaan huomioon otettuna nuoren tarvitsevan viipymättä tukea päästäkseen palvelujen ja muun tuen piiriin.

Tässä pykälässä tarkoitettujen tietojen luovuttajan on sopivin tavoin etukäteen ilmoitettava nuorelle ja alaikäisen nuoren huoltajalle, että nuorta koskevia tietoja voidaan 2 ja 4 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa luovuttaa etsivää nuorisotyötä varten.

Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja ei luovuteta sellaisesta nuoresta, josta on lastensuojelulain (417/2007) 25 §:n mukaan tehtävä ilmoitus kunnan sosiaalitoimesta vastaavalle toimielimelle.

7 d § (20.8.2010/693) Etsivää nuorisotyötä varten luovutettujen tietojen käsittely

Etsivää nuorisotyötä varten luovutettavat yksilöinti- ja yhteystiedot voidaan toimittaa sähköisesti. Sen lisäksi, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään henkilötietojen käsittelystä, etsivässä nuorisotyössä voidaan yhdistää tai muutoin käsitellä tehtävässä saadut tiedot tuen tarpeessa olevien nuorten yksilöimiseksi ja etsivän nuorisotyön tehtävien hoitamiseksi. Käsiteltäessä yksittäistä nuorta koskevaa asiaa etsivässä nuorisotyössä kirjataan nuoren yhteys- ja yksilöintitietojen ilmoittaja, päätetyt jatkotoimenpiteet sekä mitä tietoja ja kenelle nuoresta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä kunta.

Etsivän nuorisotyön yhteydessä saadaan luovuttaa nuorta koskevia tietoja edelleen toiselle viranomaiselle vain nuoren ja, jos nuori on alaikäinen, myös hänen huoltajansa suostumuksella. Tiedot on hävitettävä heti, kun ne eivät ole välttämättömiä tehtävän hoitamiseksi.

Etsivän nuorisotyön tehtäviä hoitava ei saa ilmaista sivullisille, mitä hän tämän lain mukaisia tehtäviä hoitaessaan saa tietää nuoren henkilökohtaisista oloista, terveydentilasta, nuoren saamista etuuksista tai tukitoimista sekä hänen taloudellisesta asemastaan.

LIITE 2

Katja Suuronen
Kako 2015

UNIVERSITY of OULU
OULUN YLIOPISTO

HAASTATELTAVIEN VALINTA

Teen opintoihin liittyvää Pro gradu -tutkimusta etsivästä nuorisotyöstä. Tutkimuksen tavoitteena on kerätä *Etsivän nuorisotyön asiakkaiden käsityksiä etsivästä nuorisotyöstä*. Tarvitsen teidän apuanne nuorten tavoittamisessa.

Miten haastateltavat tavoitetaan?

Etsivä nuorisotyöntekijä kertoo nuorelle tästä tutkimuksesta ja pyytää lupaa antaa yhteystiedot tutkimusta varten. Luvan saatuaan etsivä nuorisotyöntekijä voi luovuttaa nuoren yhteystiedot Katjalle, joka ottaa yhteyttä nuoreen. Tiedot ja haastatteluaineisto käsitellään luottamuksellisesti, eikä kenenkään henkilöllisyyttä tuoda missään vaiheessa esille, vain nuoren käsitykset mielipiteet ja näkemykset ovat tärkeitä ja merkityksellisiä.

Miten valitset sopivan nuoren?

- Tavoiteltu nuorten määrä: [...] 8 nuorta, [...] 2 nuorta ja [...] 1 nuori.
- Nuori on ollut etsivän nuorisotyön asiakkaana vuonna 2014. Asiakkuus voi olla alkanut jo ennen vuotta 2014.
- Nuoren etsivän nuorisotyön asiakkuus on kestänyt vähintään 3–6 kuukautta vuonna 2014 ja nuori on tavannut etsivää nuorisotyöntekijää useita kertoja.
- Voit valita nuoria joilla oletat olevan keskenään erilaiset kokemukset ja käsitykset etsivästä nuorisotyöstä

Miten haastattelu etenee?

Haastattelut sovitaan ajalle 18.12.2015–10.1.2016. Haastattelutilanteessa nuori allekirjoittaa kirjallisesti tutkimusluvan. Alle 18-vuotiaan nuoren kohdalla myös hänen vanhempansa lupa tarvitaan ennen haastattelua. Haastattelussa esitetään suullisesti muutamia teemakysymyksiä, joihin nuori vastaa omien aiheesta olevien käsitysten mukaan. Haastattelu äänitetään ja sen jälkeen tallenne kirjoitetaan tekstimuotoon tutkimuksessa käytettäväksi aineistoksi. Aineisto tuhoetaan tutkimuksen valmistumisen jälkeen. Haastattelutilanne pyritään tekemään hyvin rennoksi, vaikka tutkijana joudunkin huomioimaan vaadittavat virallisuudet.

TUTKIMUSONGELMA JA TEEMAHAASTATTELUN KYSYMYKSET

Tutkimusongelma

Millaisia käsityksiä etsivän nuorisotyön asiakkailla on etsivästä nuorisotyöstä?

Haastateltavan taustatiedot

1. Mikä on ikäsi?
2. Kauanko olet ollut etsivän nuorisotyön asiakkaana?
3. Tutkija kirjaa ylös sukupuolen ja kunnan
4. Miten sinuun otettiin yhteyttä (puhelu, viesti, kirje, fb, tultiin käymään kotona)
5. Tiedätkö kuka/ mikä taho oli ilmoittanut sinut etsivään nuorisotyöhön (oppilaitos, muu viranomainen, vanhemmat, ystävät, hain itse apua)?
6. Mitä ajattelit kun sinuun otettiin yhteyttä? (Tuliko sinulle mieleen kieltäytyä etsivän nuorisotyöntekijän avusta?)
7. Millaista apua (asuminen, opiskelu, raha, työnhaku) olet saanut etsivältä nuorisotyöntekijältä?
8. Mitä/millaisia asioita olet tehnyt etsivän nuorisotyöntekijän kanssa?
9. Koetko että työstä on ollut sinulle apua?
10. Mikä on ollut parasta etsivältä nuorisotyöntekijältä saamassasi avussa?
11. Minkä asian hoitaminen/mikä asia on auttanut sinua eniten?
12. Osaatko hoitaa omia asioita paremmin nyt kuin ennen etsivän nuorisotyöntekijän apua?
13. Millainen elämäntilanteesi on tällä hetkellä? Onko etsivän nuorisotyöntekijän apu muuttanut sitä jotenkin?
14. Olisiko etsivä nuorisotyöntekijä voinut tehdä vielä jotain muuta auttaaksesi sinua?
15. Oliko sinun ollut helppo luottaa etsivään nuorisotyöntekijään?
16. Oletko kertonut etsivästä nuorisotyöstä kavereillesi tai voisitko suositella sitä heille?
17. Mitä luulet kaveriesi ajattelevan etsivästä nuorisotyöstä?